

Moduł II

Metodyka doradztwa edukacyjno-zawodowego

MATERIAŁY WSPIERAJĄCE DORADZTWO
ZAWODOWE W SZKOŁACH EUROREGIONU
PRO EUROPA VIADRINA

Niniejszy dokument powstał w ramach projektu

Bez granic: nauka – praca – życie.

Orientacja zawodowa na pograniczu polsko-niemieckim – rozwiązanie modelowe na przykładzie Euroregionu PRO EUROPA VIADRINA (2018-2021)

w kooperacji Wojewódzkiego Ośrodka Metodycznego w Gorzowie Wielkopolskim i Instytutu Kształcenia Ekonomicznego w Oldenburgu

Autor: dr Daria Zielińska-Pękał

Wydawca: Wojewódzki Ośrodek Metodyczny in Gorzów Wlkp.

Copyright: Powielanie lub przedruk, również we fragmentach, w celu publikacji przez osoby trzecie są możliwe tylko za zgodą Wydawców.

Gorzów Wielkopolski, czerwiec 2022

Spis treści

WSTĘP	5
1. CZĘŚĆ I „JESTEM”	6
1.1 Kompetencje	6
1.2 Metoda: Zadawanie pytań	7
Ćwiczenie 1: Zasoby w ogniu pytań	8
M1: Przykładowa lista pytań o zasoby	9
Ćwiczenie 2: Identyfikacja zasobów	10
Ćwiczenie 3: Język zasobów	11
1.3 Metoda: Koło zasobów	12
Ćwiczenie 1: Zasoby innej osoby	13
M2 Materiał pomocniczy: Zasoby wewnętrzne	14
M3 Materiał pomocniczy: Zasoby Zewnętrzne	16
Ćwiczenie 2: Moje zasoby	17
1.4 Metoda: Praca z obrazem	18
Ćwiczenie: Moja opowieść w obrazkach	19
M4 Materiał ilustracyjny: Moja opowieść w obrazkach	20
2. CZĘŚĆ II „MYŚLĘ”	22
2.1 Kompetencje	23
2.2 Obszar I: Umiejętności	24
Ćwiczenie: Co potrafię i lubię?	25
M5 Karta pracy: Pasja	26
2.3 Obszar II: Wiedza / Doświadczenie	27
Ćwiczenie1: Dookoła zawodów	28
M6 Karta pracy: Dookoła zawodu	29
Ćwiczenie 2: Piramida mojego sukcesu	30
M7 Karta pracy: Piramida mojego sukcesu	31
2.4 Obszar III: Wartości	32
Ćwiczenie: Przymiarka zawodów	33
M8 Karta pracy: Przymiarka zawodów	34
2.5 Obszar IV: Ludzie	35
Ćwiczenie: Zawodowa sieć wsparcia	36

M9 Karta pracy: Zawodowa sieć wsparcia	37
2.6 Obszar V: Rzeczy / Przedmioty	38
Ćwiczenie 1: Zawodowe kalambury	40
Ćwiczenie 2: Nasze wspólne dzieło	41
2.7 Obszar VI: Zasoby sytuacyjne	59
Ćwiczenie 1: Analiza zawodowych biografii	61
M10 Materiał pomocniczy: Kariera zawodowa Coco Chanel	63
M11 Materiał pomocniczy: Kariera zawodowa twórcy KFC – Harlanda Sandersa	65
Ćwiczenie 2: Drogi i bezdroża	66
2.8 Podsumowanie części II	68
Ćwiczenie 1: Zawodowe zasoby	83
M12 Materiał pomocniczy: Koło zasobów	97
Ćwiczenie 2: Moje zasoby i zawody	98
M13 Karta pracy: Lista zawodów	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
M14 Materiał ilustracyjny: Zawody w obrazach	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
3. CZĘŚĆ III: DZIAŁAM	99
3.1 Kompetencje	100
3.2 Ewaluacja i planowanie pracy	100
Ćwiczenie 1: Ewaluacja koła zasobów	101
M15 Karta pracy: Skalowanie koła zasobów	102
Ćwiczenie 2: Ewaluacja zawodowego koła zasobów	103
M16 Karta pracy: Skalowanie zawodowego koła zasobów	104
Ćwiczenie 3: Informacja zwrotna	105
M17 Materiał pomocniczy: Wskazówki na temat formułowania informacji zwrotnej	106
3.3 Plan awaryjny – czyli przygotowanie na niepożądane sytuacje	108
Ćwiczenie 1: Oswajanie problemów	109
M18 Karta pracy: Oswajanie problemów	110
Ćwiczenie 2: Różne wersje kariery	111

WSTĘP

Opracowanie, które trzymają Państwo w dłoniach, jest drugą częścią zbioru materiałów metodycznych dla nauczycieli z zakresu programu orientacji zawodowej. Treści zawarte w Module II zostały podzielone – podobnie jak w Module I – na 3 zasadnicze części i oparte na tzw. triadzie egzystencjalnej: JESTEM – MYŚLĘ – DZIAŁAM. Główną osią odniesienia w konstruowaniu opracowania tego modułu były zasoby ucznia, tzn. umiejętność ich identyfikowania, umiejętność przekładania zasobów ucznia na obszar jego edukacyjnych oraz zawodowych wyborów, jak również umiejętność formułowania informacji zwrotnej o uczniu uwzględniającej te obszary, które są jego zasobem / mocną stroną.

Obszar związany z wymiarem „JESTEM” odnosi się do tych wszystkich zasobów, które tkwią w człowieku, a które to warto wydobyć, uświadomić sobie i rozwinąć, aby wzmocnić zakres jego możliwości w obszarze zawodowym. W tej części opracowania nauczyciel zostanie wyposażony w 3 metody służące do identyfikacji zasobów, jednak główną z nich będzie narzędzie pt. „Koło zasobów”.

Obszar „MYŚLĘ” odnosi się do umiejętności operowania zdobytą wiedzą, jak również do jej pozyskiwania. W tej części opracowania nauczyciel zostanie wyposażony w warsztat metodyczny, służący do tego, by przeprowadzić ucznia przez „Koło zasobów” w skuteczny i użyteczny dla niego sposób.

Ostatni obszar – „DZIAŁAM” – związany jest z aktywnością człowieka, działaniem, jego kompetencjami i umiejętnością odnajdywania się w zmieniającej się rzeczywistości. W tej części modułu nauczyciel otrzyma wsparcie metodyczne w zakresie planowania wraz z uczniem alternatywnych ścieżek edukacyjnych i zawodowych. Otrzyma również wskazówkę do tego, jak formułować informację zwrotną na temat zasobów ucznia i możliwości wykorzystania ich w zawodowych wyborach oraz w jaki sposób dokonywać modyfikacji zaplanowanych wcześniej działań.

Zasadniczą różnicą pomiędzy modułem pierwszym i drugim jest fakt, iż Moduł II dedykowany jest głównie nauczycielom. To oni są w nim punktem odniesienia. Oprócz scenariuszy zajęć i wskazówek metodycznych przydatnych do prowadzenia lekcji z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego, nauczyciele odnajdą tu:

- Pytania pomocnicze do wykorzystania, po wykonaniu pracy przez uczniów. Są to odpowiedzi mające na celu uruchomienie w uczniach refleksji nad wykonywanym ćwiczeniem. Są one umieszczone w jasnoniebieskich polach.
- Wskazówki diagnostyczne do poszczególnych ćwiczeń (lub grup ćwiczeń). Zawierają odpowiedzi dotyczące tego, jaki rodzaj umiejętności ucznia warto podczas danego ćwiczenia obserwować, aby uzyskać pogłębioną wiedzę na temat samego procesu uczenia się młodego człowieka. Te części wyróżniono w tekście polami w kolorze jasnoniebieskim.

W opracowaniu znajdują się również materiały do ćwiczeń w postaci kart pracy, ilustracji i materiałów pomocniczych. Są one wyróżnione literą „M” i numerem w tytule.

1. CZĘŚĆ I „JESTEM”

W rozdziale tym przedstawiono przegląd metod służących do identyfikacji zasobów ucznia. Są nimi: „Zadawanie pytań”, „Koło zasobów” oraz „Praca z obrazem”.

Pierwsza z nich odwołuje się do umiejętności formułowania pytań dotyczących tych obszarów, które mogą zawierać zasoby ucznia (jego pasje, wartości, doświadczenie itp.). Druga to „Koło zasobów”. Metoda ta zawiera sześć elementów pomocnych do rozpoznania i bardziej szczegółowego opisu zasobów. Wykorzystuje się ją w pracy edukacyjnej oraz doradczej.

Metoda „Praca z obrazem” wiąże się z umiejętnością wykorzystania wyobraźni i metafory do konstruowania opowieści pomocnych w zidentyfikowaniu zasobów ucznia.

Wskazówki diagnostyczne do ćwiczeń

Stosując proponowane w tym rozdziale ćwiczenia:

- Ćwiczenie 1: Zasoby w ogniu pytań
- Ćwiczenie 2: Identyfikacja zasobów
- Ćwiczenie 3: Język zasobów

nauczyciel prowadzi obserwację mającą na celu:

- określenie, który z uczniów z łatwością formułuje pytania dotyczące zasobów (miał dużo pomysłów, z łatwością generował nowe pytania itp.);
- określenie, które pytania o zasoby są wybierane przez uczniów częściej;
- określenie, w jakim stopniu język zasobów jest uczniom znany i przez nich stosowany.

1.1 Kompetencje

Po opracowaniu tego rozdziału nauczyciel będzie:

- znał narzędzia służące do identyfikacji zasobów ucznia,
- potrafił wspomóc ucznia w dookreśleniu jego zainteresowań i zdolności,
- potrafił w szczegółowy sposób zidentyfikować, dookreślić i zwerbalizować zasoby ucznia.

1.2 Metoda: Zadawanie pytań

Metoda „Zadawania pytań” ma na celu kształtowanie umiejętności formułowania pytań odnoszących się do zasobów indywidualnych oraz nabycie płynności w praktycznym wykorzystaniu tychże umiejętności. Uczniowie mogą poznać i wypróbować zastosowanie tejże techniki w opisanych poniżej ćwiczeniach.

Ćwiczenie 1: Zasoby w ogniu pytań

Realizacja poniższego ćwiczenia przybliży uczniom technikę zadawania pytań i umożliwi jej wypróbowanie. W ćwiczeniu wykorzystuje się Materiały pomocnicze [M1: Przykładowa lista pytań o zasoby](#)

Ćwiczenie realizowane jest w formie pracy zespołowej.

Przebieg ćwiczenia	
Etap 1	- Podział klasy na zespoły. W każdym zespole uczniowie zastanawiają się nad tym, jakie pytania można zadać człowiekowi, aby określić jego zasoby i zapisują swoje propozycje. - Uczniowie zapisują propozycje a następnie odczytują je na forum klasy.
Etap 2	Nauczyciel zapoznaje uczniów z Materiałem pomocniczym M1. Odczytanie pytań z listy. Modyfikacja własnych list, sporządzonych przez uczniów.

Pytania przewodnie podsumowujące ćwiczenie:

- ✓ Ile pytań identyfikujących zasoby człowieka potrafiłeś/-aś wymienić?
- ✓ Czy wymyślenie pytań mających na celu określenie zasobów było dla Ciebie zadaniem łatwym / trudnym? Jak myślisz, dlaczego?

M1: Przykładowa lista pytań o zasoby

1. Co robisz dla przyjemności?
 - W czym jesteś dobry?
 - Jak osiągnąłeś to, że jesteś w tym dobry?
 - Co było potrzebne do tego, żeby być w tym dobrym?
 - Co było potrzebne do tego, żeby utrzymać się na tym poziomie?
2. Co najbliższa Ci osoba powiedziałaaby, mając wymienić to, co najbardziej w Tobie lubi?
3. Co najbliższa Ci osoba powiedziałaaby na temat twoich zasobów?
4. Jak okazujesz ludziom w swoim życiu, że troszczysz się o nich?
5. Z czego jesteś najbardziej dumny/-a?
6. Jaki był twój ostatni sukces?
 - Jak to zrobiłeś/-aś?
 - Z czego korzystałeś/-aś by pomóc w tej poprawie?
 - Kiedy się zorientowałeś/-aś że sytuacja ulega poprawie?
 - Czy byłeś/-aś zaskoczony tym, że sytuacja ulega poprawie?

Co wiesz o sobie, co pozwala Ci wierzyć, że możesz osiągnąć to, co chcesz ?

Pomocny będzie materiał: M7 Karta pracy: Piramida mojego sukcesu

Ćwiczenie 2: Identyfikacja zasobów

Ćwiczenie ma na celu nabycie płynności w praktycznym wykorzystaniu techniki zadawania pytań oraz dokonania refleksji na temat swoich zasobów. Odbywa się w parach.

Przebieg ćwiczenia	
Etap 1	- Uczniowie dobierają się w pary i dzielą na osobę A i B. - W pierwszej rundzie osoba A zadaje osobie B kilka pytań o jej zasoby używając treści zawartych w materiale M1. Z uzyskanych odpowiedzi sporządza notatkę.
Etap 2	- W drugiej rundzie następuje zamiana ról. - Po zakończeniu ćwiczenia uczniowie odczytują koledze / koleżance swoją interpretację na temat jego / jej zasobów.

Pytania podsumowujące ćwiczenie:

- Zastanów się co było dla Ciebie zadaniem łatwiejszym:
 - Zadawanie pytań o zasoby?
 - Formułowanie informacji zwrotnej w oparciu o uzyskane informacje?
 - Odpowiadanie na zadawane Ci pytania?
- Jak myślisz, dlaczego?
- Którą z tych umiejętności powinieneś / powinnaś jeszcze poćwiczyć?

Ćwiczenie 3: Język zasobów

Celem ćwiczenia jest zapoznanie uczniów z istotą używania tzw. „języka zasobów”, tj. z uważnością w formułowaniu wypowiedzi na temat zasobów (zarówno własnych, jak i innej osoby).

Ćwiczenie jest realizowane w parach

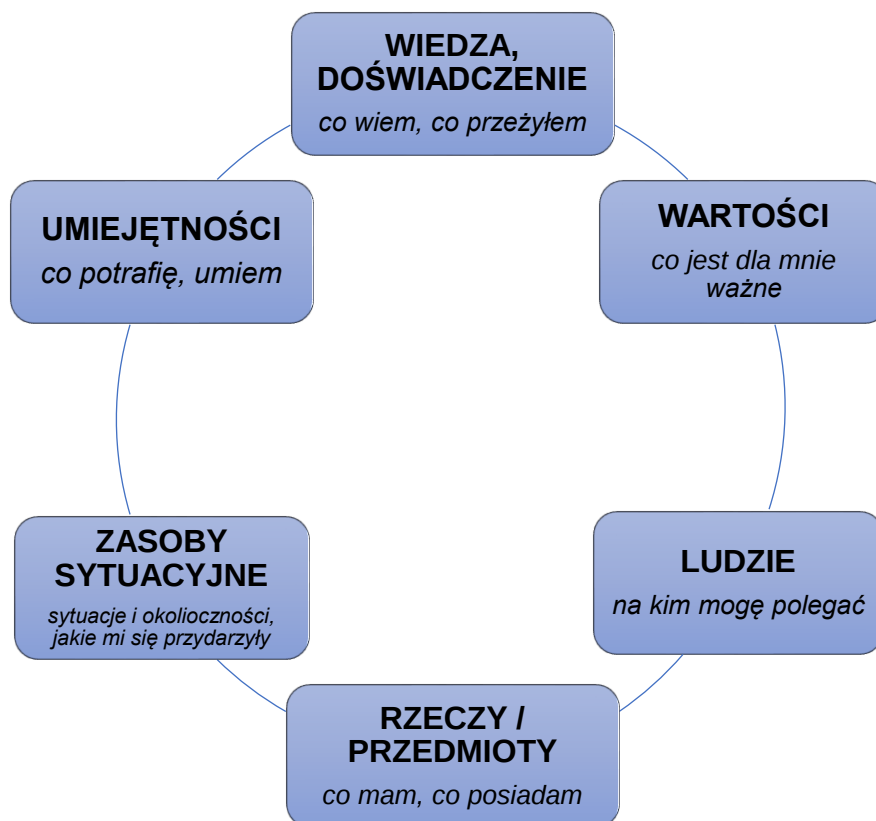
Przebieg ćwiczenia	
Etap 1	Wprowadzenie do tematu: Nauczyciel informuje uczniów o ważności stosowania tzw. języka zasobów, zgodnie z zasadą „Zasób się ma, ale zasobem się nie jest”. Zasada ta określa, iż mówiąc o zasobach wskazane jest nie dokonywać ocen (nawet jeśli miałyby to być ocena pozytywna). Mówiąc o zasobach warto używać dynamicznego, a nie statycznego języka. Zasada języka zasobów jest następująca: Zamiast powiedzieć, że ktoś jest jakiś (np. jesteś przyjacielski), dobrze byłoby powiedzieć, co potrafi zrobić (np. potrafisz empatycznie słuchać, potrafisz pomóc itd.).
Etap 2	Uczniowie powracają do pracy w parach z poprzedniego ćwiczenia („Identyfikacja zasobów”) i do dokonanej przez siebie interpretacji na temat zasobów kolegi / koleżanki. Sprawdzają, czy w dokonanych przez siebie zapisach są takie, które mówią o tym jaki człowiek jest (np. jest przyjacielski, jest punktualny itd.?) czy są zapisy mówiące o tym, co człowiek ma, co potrafi, co umie itd. (np. potrafi wysłuchać i porozmawiać, potrafi przyjść na czas, umie się zorganizować itd.).

Pytania podsumowujące ćwiczenie:

- Które pytania o zasoby uważasz za najbardziej użyteczne?
- Na ile było ci łatwo / trudno zidentyfikować zasoby kolegi / koleżanki?
- Na ile było ci łatwo / trudno pamiętać o stosowaniu języka zasobów?

1.3 Metoda: Koło zasobów

Koło zasobów jest narzędziem do identyfikacji i opisu zasobów ucznia. Składa się z sześciu elementów, ułożonych na schemacie koła. Trzy z tych elementów stanowią zasoby wewnętrzne (umiejętności, wiedza i doświadczenie oraz wartości), a trzy – zasoby zewnętrzne (ludzie, przedmioty, okoliczności):

Rysunek 1: Koło zasobów (źródło: zestawienie własne na podstawie treści szkoleniowych z zakresu Terapii skoncentrowanej na Rozwiązaniach)

Podczas realizacji ćwiczeń z uczniami należy zwrócić uwagę na następujące kwestie:

Wskazówki diagnostyczne

Stosując proponowane w tym rozdziale ćwiczenia:

- Ćwiczenie 1: Zasoby innej osoby
- Ćwiczenie: Moje zasoby

nauczyciel prowadzi obserwację mającą na celu:

- określenie, który z uczniów z łatwością porusza się po „Kole zasobów”;
- określenie, które elementy „Koła zasobów” – umiejętności, wiedza, doświadczenie, wartości, osoby (zwierzęta), przedmioty, sytuacje – sprawiają uczniom łatwość, a które trudność;
- określenie, które z elementów „Koła zasobów” będą wymagały utrwalenia i dodatkowych ćwiczeń.

Ćwiczenie 1: Zasoby innej osoby

Ćwiczenie ma na celu zapoznanie ucznia z narzędziem służącym do identyfikacji zasobów, a także zdobycie przez ucznia umiejętności wykorzystywania narzędzia „Koło zasobów” do opisu zasobów innej osoby. Uczeń nabywa również płynności w praktycznym wykorzystaniu narzędzia.

Ćwiczenie odbywa się w pracy zespołowej.

Przebieg ćwiczenia	
Etap 1	Uczniowie dzielą się w zespoły po trzy cztery osoby. Każdy zespół otrzymuje od nauczyciela jedną postać fikcyjną. Może to być postać z lektury szkolnej (np. Robinson Crusoe, Staś lub Nel, Pinokio, Koziołek Matolek itp.) lub z bajki (Shrek, Pszczółka Maja, Kubuś Puchatek). Wybór postaci jest dokonywany stosownie do wieku uczniów. Zadaniem zespołu jest określenie zasobów danej postaci z wykorzystaniem „Koła zasobów”. Odczytywanie opracowań na forum.
Etap 2	Uczniowie pozostają w zespołach. Każdy zespół wybiera sobie znaną postać (celebrytę, artystę, bohatera serialowego, postać z bajki), którą niezupełnie obdarza zaufaniem lub z poglądami której nie w całości się zgadza. Zadaniem zespołu jest określenie zasobów danej osoby z wykorzystaniem „Koła zasobów”. Odczytywanie opracowań na forum.

Uwaga!

Rolą nauczyciela przy tym ćwiczeniu jest zwrócenie uczniowi uwagi, że nawet osoby, z którymi się nie zgadzamy mają swoje zasoby – coś potrafią zrobić, coś wiedzą, coś jest dla nich ważne, mają zaufanych sobie ludzi, posiadają użyteczne im przedmioty itd.

Pytania podsumowujące ćwiczenie:

- Który etap ćwiczenia był łatwiejszy, a który trudniejszy do wykonania?
- Który z elementów Koła zasobów był najłatwiejszy/ najtrudniejszy do wypełnienia?

M2 Materiał pomocniczy: Zasoby wewnętrzne

Mówiąc o zasobach wewnętrznych mamy na myśli takie zasoby, które są zależne od samej osoby: to jej umiejętności, wiedza i doświadczenie oraz wartości.

1. **UMIEJĘTNOŚCI** – to wrodzona lub nabyta zdolność sprawnego radzenia sobie z czymś

Pytania pomocnicze dla uczniów:

- Co umiesz, co potrafisz zrobić?
- Co potrafisz sprawnie wykonać i nie zajmuje ci to zbyt wiele czasu?
- Jaka umiejętność przychodzi ci z większą łatwością niż innym?
- W czym czujesz, że jesteś lepszy od innych?

Uwaga!

Zalecane jest stosowanie techniki „Pączkowania umiejętności”, tzn. jeśli uczeń wymienia daną umiejętność (np. jazdę na hulajnodze), warto dopytać, jakie umiejętności są potrzebne do tego, aby posiadać tę główną (np. umiejętność utrzymania równowagi, dbanie o ciało i sprawność fizyczną itp.).

2. **WIEDZA, DOŚWIADCZENIE** – to informacje o otaczającym świecie, które pozyskaliśmy w toku nauki szkolnej oraz w trakcie zdobywania życiowych doświadczeń.

Pytania pomocnicze dla uczniów:

- Jaki rodzaj informacji Cię interesuje? Na jaki temat lubisz czytać / szukać informacji w Internecie?
- Jakie szkolne przedmioty zawsze cię interesowały?
- Jak Ci się wydaje, na jaki temat możesz wiedzieć więcej niż otaczające Cię osoby?
- Jakie masz doświadczenie? Co ciekawego przeżyłeś/-aś?
- Co takiego przeżyłeś/-aś, co mogłoby być Twoim zasobem?

3. WARTOŚCI – to wszystko, co jest dla ucznia ważne i cenne. To, co hierarchizuje jego priorytety.

Pytania pomocnicze dla uczniów:

- Co dla ciebie jest ważne?
- Co otaczasz opieką?
- Co jest dla ciebie tak ważne, że mógłbyś / mogłabyś o to „zawalczyć”?
- Bez czego nie wyobrażasz sobie życia?

M3 Materiał pomocniczy: Zasoby zewnętrzne

Mówiąc o zasobach wewnętrznym mamy na myśli takie, które nie w pełni zależą od osoby. To te zasoby, które tworzą jego zewnętrzny świat – ludzie dookoła niego, posiadane przedmioty, sytuacje, które stały się jej udziałem, miejsca, które odwiedziła itd.

- 1. LUDZIE / ZWIERZĘTA** – to cała sieć wsparcia, którą uczeń posiada – osoby, na których wsparcie może liczyć (również w kwestiach podejmowania decyzji zawodowych), przyjaciele i ważni dla niego ludzie, zwierzęta, które otacza opieką.

Pytania pomocnicze ukierunkowujące ucznia na podmioty ożywione (ludzi i zwierzęta) ważne w jego życiu:

- Kto w Twoim życiu i w jaki sposób może być rozpatrywany jako zasób?
- Na kogo zawsze możesz liczyć i wiesz, że jest Ci pomocny?

- 2. RZECZY / PRZEDMIOTY** – to przedmioty (rzeczy fizyczne / materialne), które mogą być rozpatrywane w życiu ucznia jako jego zasób.

Pytania pomocnicze pozwalające ukierunkować ucznia na przedmioty fizyczne istotne z punktu widzenia osiągnięcia wybranego celu zawodowego:

- Co takiego masz (posiadasz), co można rozpatrywać jako Twój zasób?
- Która z rzeczy (który z przedmiotów), które posiadasz, ułatwia Ci życie?

- 3. ZASOBY SYTUACYJNE** – to wszystkie sytuacje i okoliczności, które stały się udziałem ucznia, a z doświadczenia których może on generować swoje zasoby.

Pytania pomocnicze pozwalające ukierunkować ucznia na zdarzenia (okoliczności, sytuacje), które w efekcie końcowym okazały się dla niego użyteczne:

- Co ci się kiedyś przydarzyło, co ostatecznie okazało się być dla ciebie bardzo korzystne?
- Jakie okoliczności (odpowiedni czas i miejsce) w Twoim życiu okazały się sprzyjające?

Ćwiczenie: Moje zasoby

Celem tego ćwiczenia jest identyfikacja przez uczniów ich mocnych stron, które byłyby pomocne w projektowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej. Identyfikacja ucznia z jego umiejętnościami, rodzajami wiedzy, doświadczeniami, wartościami, pomocnymi ludźmi, posiadanymi dobrami, przeżytymi sytuacjami.

Ćwiczenie jest realizowane przez uczniów indywidualnie.

Przebieg ćwiczenia	
Etap 1	- Nauczyciel przedstawia uczniom Koło zasobów, uczniowie zapoznają się z narzędziem - Po zapoznaniu się z narzędziem „Koło zasobów” uczniowie określają które elementy koła sprawiają mu trudność w opracowaniu a które przychodzi mu z łatwością,
Etap 2	o określeniu, każdy z uczniów przystępuje do indywidualnej pracy, mającej na celu określenie swoich własnych zasobów.

Uwaga!

Rolą nauczyciela w tym ćwiczeniu jest zwrócenie uczniowi uwagi, że nawet osoby, z którymi się nie zgadzamy mają swoje zasoby – coś potrafią zrobić, coś wiedzą, coś jest dla nich ważne, mają zaufanych sobie ludzi, posiadają użyteczne im przedmioty itd.

Pytania podsumowujące ćwiczenie:

- Które elementów „Koła zasobów” są dla Ciebie najłatwiejsze do zidentyfikowania? Jak myślisz – dlaczego?
- Które z elementów „Koła zasobów” okazały się dla Ciebie najtrudniejsze do zidentyfikowania? Jak myślisz – czego byś potrzebował/-a aby trudność ta była mniejsza?
- Jakie masz przemyślenia po wykonaniu tego ćwiczenia?

1.4 Metoda: Praca z obrazem

Praca z obrazem to technika służąca do identyfikacji zasobów, odwołująca się do umiejętności pracy z metaforą oraz wyobraźnią. Technika ta pokazuje w jaki sposób, wykorzystując bogactwo wyobraźni oraz umiejętność metaforycznego ujmowania zjawisk i zagadnień, można doprowadzić do odkrycia kolejnych źródeł zasobów ucznia.

Wskazówki diagnostyczne

Stosując proponowane w tym rozdziale ćwiczenie **Ćwiczenie: Moja opowieść w obrazkach** nauczyciel prowadzi obserwację mającą na celu:

- określenie, który z uczniów potrafi wydobyć zasoby z opowieści kolegi / koleżanki;
- identyfikację tych osób w klasie, które będą wymagały wsparcia przy identyfikacji zasobów.

Ćwiczenie: Moja opowieść w obrazkach

Przedstawione ćwiczenie wspiera określenie „mocnych stron”, w oparciu o które uczeń mógłby planować swoją karierę zawodową, oraz określenie przez ucznia posiadanych przez niego umiejętności, rodzaju wiedzy, doświadczeń, wartości, pomocnych mu osób, posiadanych przedmiotów, doświadczonych sytuacji.

Ćwiczenie jest realizowane przez uczniów indywidualnie.

W ćwiczeniu wykorzystuje się Materiał ilustracyjny **M4 Materiał ilustracyjny: Moja opowieść w obrazkach**. Obrazki, które znalazły się w materiale to kolejno:

Strona 1	Strona 2
góry, noc, las, burza, morze, kwiat, dom, droga, zima	rower, zwierzęta, jedzenie, most, drzewo, książka, muzyka, prezent, nauczyciel

Uwaga: Obrazki można wyciąć i dać je uczniom do wyboru. Można też użyć ilustracji wyciętych z kolorowych czasopism.

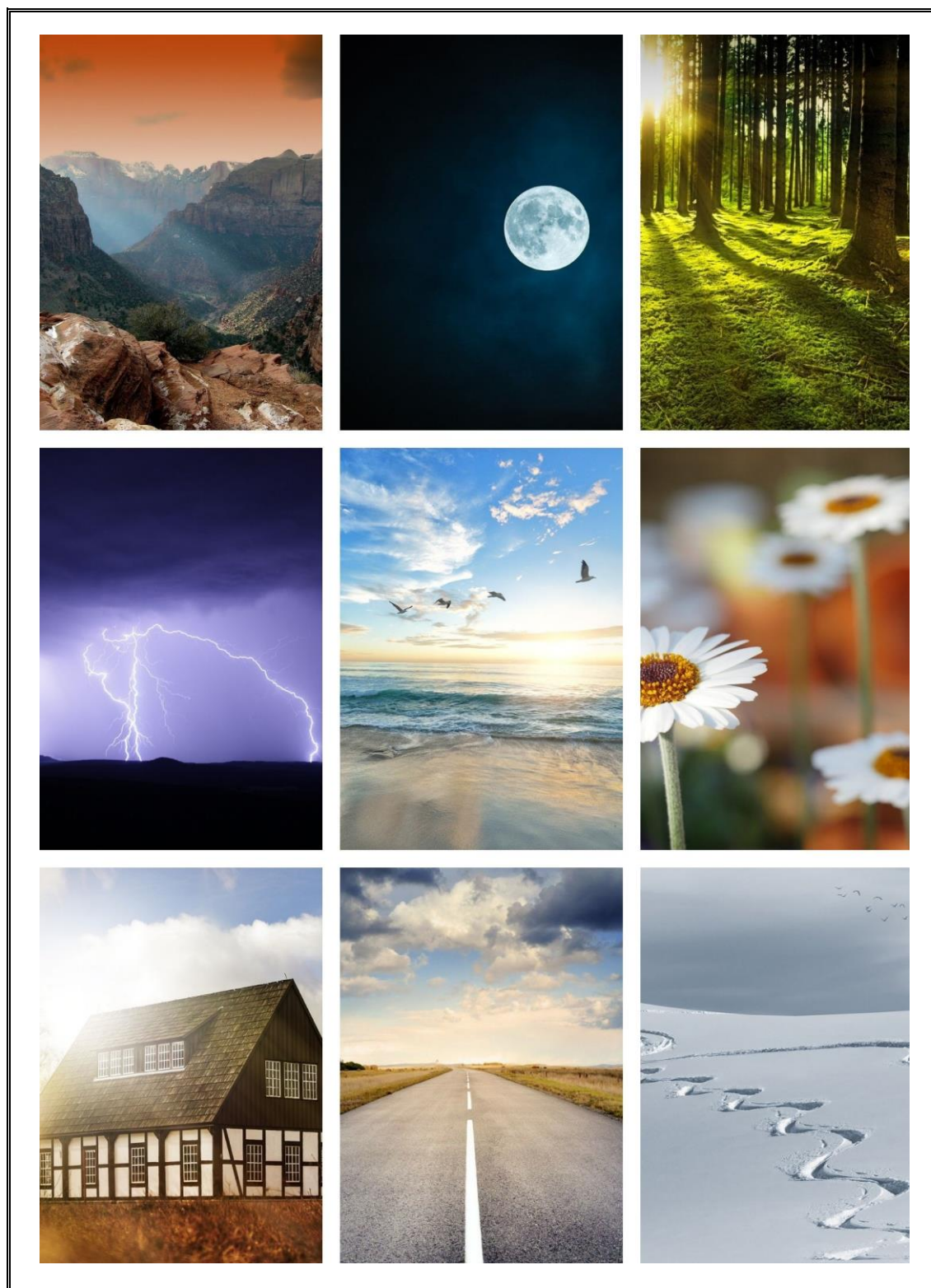
Przebieg ćwiczenia	
Etap 1	Nauczyciel prosi ucznia o wybranie z materiału ilustracyjnego jednego lub dwóch obrazków. Zadaniem ucznia jest opowiedzenie sytuacji (historii) ze swojego życia z tym obrazkiem w roli głównej.
Etap 2	Zadaniem nauczyciela i innych osób słuchających jest zidentyfikowanie jak największej ilości zasobów osoby opowiadającej, które były możliwe do odczytania w opowiadanej przez nią historii (można do tego celu użyć narzędzia „Koło zasobów”).

Pytania podsumowujące ćwiczenie:

- Zwróć uwagę na to, co jest dla Ciebie łatwiejsze / trudniejsze – opowiadanie czy nazywanie zasobów, gdy słuchasz opowieści innych.
- Zaobserwuj, czy nazywając zasoby zwracałeś/-aś uwagę na stosowanie języka zasobów (nie mów kto jaki jest, tylko co posiada, co potrafi, co umie itd.).
- Jeśli nie wiesz co powiedzieć, uruchom „Koło zasobów”. Zastanów się, czego w zasłyszanej historii dowiadujesz się o umiejętnościach danej osoby, o jej doświadczeniu, o jej wartościach, o osobach, które są dla niej ważne itd.

M4 Materiał ilustracyjny: Moja opowieść w obrazkach

Źródła: własny materiał zdjęciowy autorów, fotografie ze źródeł udostępnionych publicznie (www.pixabay.com)

2. CZĘŚĆ II „MYŚLĘ”

Niniejszy rozdział zawiera szczegółowe wskazówki metodyczne dotyczące pracy z „Kołem zasobów”. Ukazuje on propozycje ćwiczeń, służących do tego, aby pomóc uczniowi w zidentyfikowaniu jego zasobów wewnętrznych (umiejętności, wiedza / doświadczenie, wartości) oraz zewnętrznych (ludzie, rzeczy / przedmioty, zasoby sytuacyjne).

Wskazówki diagnostyczne do ćwiczeń

Stosując proponowane w tym rozdziale ćwiczenia:

- Ćwiczenie 1: Zasoby w ogniu pytań
- Ćwiczenie 2: Identyfikacja zasobów
- Ćwiczenie 3: Język zasobów

nauczyciel prowadzi obserwację mającą na celu:

- określenie, który z uczniów z łatwością formułuje pytania dotyczące zasobów (miał dużo pomysłów, z łatwością generował nowe pytania itp.);
 - określenie, które pytania o zasoby są wybierane przez uczniów częściej;
 - określenie, w jakim stopniu język zasobów jest uczniom znany i przez nich stosowany.
-

Stosując proponowane w tym rozdziale ćwiczenia:

- Ćwiczenie 1: Dookoła zawodów
- Ćwiczenie 2: Piramida mojego sukcesu

nauczyciel prowadzi obserwację mającą na celu:

- określenie, na ile dany uczeń dysponuje wiedzą na temat systemu szkolnego i jego powiązań ze zdobywaniem konkretnego zawodu;
 - określenie, w jakim stopniu dany uczeń dysponuje wiedzą na temat form edukacji pozaformalnej i nieformalnej, prowadzących do uzyskania kwalifikacji i zdobycia kompetencji w danym zawodzie;
 - określenie na ile dany uczeń identyfikuje w sobie zasoby oraz zdolności poznawcze, które mogłyby być dla niego wsparciem w wykonywaniu upragnionego zawodu.
-

Stosując proponowane w tym rozdziale **Ćwiczenie: Przymiarka zawodów**

nauczyciel prowadzi obserwację mającą na celu:

- określenie, jakimi kryteriami młodzież kieruje się w dokonywanych przez siebie wyborach;
 - określenie, jakie wartości / kwestie są dla młodych ludzi ważne (cenne) w konkretnych zawodach;
 - zbadanie, czy dany uczeń potrafi wyobrazić sobie, jaki zawód wzgl. zawody mógłby w przyszłości wykonywać, a jakich by się nie podjął.
-

Stosując proponowane w tym rozdziale **Ćwiczenie: Zawodowa sieć wsparcia**

nauczyciel prowadzi obserwację mającą na celu:

- określenie, czy dany uczeń zna w swoim otoczeniu osoby, które mogłyby być dla niego źródłem informacji o zawodach oraz wsparciem w dokonywaniu wyboru zawodu.

Stosując proponowane w tym rozdziale ćwiczenia:

- **Ćwiczenie 1: Zawodowe kalambury**
- **Ćwiczenie 2: Nasze wspólne dzieło**

nauczyciel prowadzi obserwację mającą na celu:

- rozpoznanie, na ile dany uczeń posiada wiedzę na temat warsztatu pracy przedstawicieli poszczególnych zawodów;
- określenie, w jakim stopniu dany uczeń potrafi odwołać się do swojej kreatywności.

Stosując proponowane w tym rozdziale ćwiczenia:

- **Ćwiczenie 1: Analiza zawodowych biografii**
- **Ćwiczenie 2: Drogi i bezdroża**

nauczyciel prowadzi obserwację mającą na celu:

- rozpoznanie, na ile dany uczeń dostrzega tzw. znaczące punkty (zdarzenia) na ścieżce kariery zawodowej, na ile potrafi je zidentyfikować i nadać im sens;
- określenie, czy dany uczeń uświadamia sobie, jak kształtowały się drogi edukacyjne i wybory zawodowe znanych mu osób, czy może z tych doświadczeń czerpać wzory dla własnych wyborów.

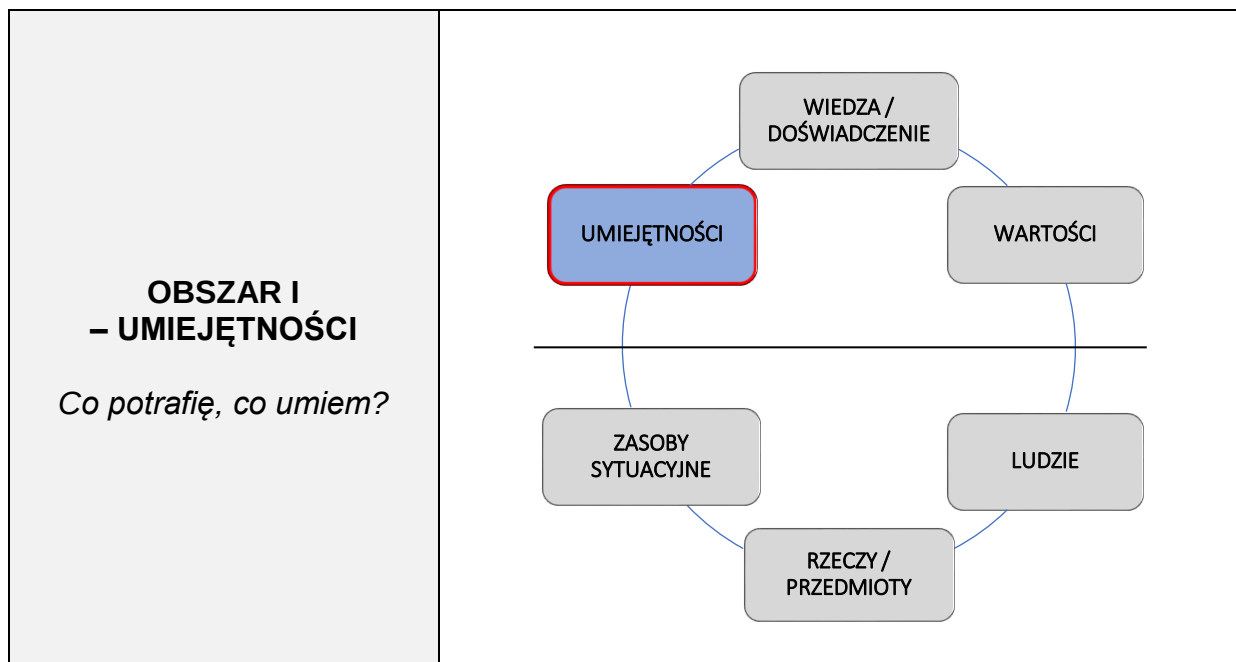
2.1 Kompetencje

Po opracowaniu tego rozdziału nauczyciel będzie:

- potrafił zastosować narzędzie „Koło zasobów” do wprowadzania treści zawodoznawczych – planowania ścieżki edukacyjnej lub / i zawodowej,
- w stanie powiązać zainteresowania i zasoby ucznia z wymaganiami i specyfikacjami różnych zawodów.

2.2 Obszar I: Umiejętności

Umiejętności stanowią pierwszy element koła zasobów. Odwołują się one do wrodzonej lub nabytej zdolności sprawnego radzenia sobie z czymś. Ważne dla ucznia stają się tu odpowiedzi na pytania o to, co najbardziej lubi i potrafi robić, wykonywanie jakich czynności przychodzi mu z większą łatwością niż innym, w jakiej dziedzinie czuje, że jest lepszy od rówieśników. Metodyczną wskazówką jest tu Ćwiczenie 2.3.1 „Co potrafię i lubię?” wraz z Kartą pracy [M5 Karta pracy: Pasja..](#)

Ćwiczenie: Co potrafię i lubię?

Celem ćwiczenia jest określenie „mocnych stron”, w oparciu o które uczniowie mogliby planować karierę zawodową. W ćwiczeniu wykorzystywana jest Karta pracy **M5 Karta pracy: Pasja**.

Praca przebiega indywidualnie i w parach.

Przebieg ćwiczenia	
Etap 1	Praca indywidualna - Rozdanie Kart pracy M5 Karta pracy: Pasja. Nauczyciel prosi, aby uczeń przypomniał sobie konkretną sytuację, w której czuł się tak bardzo pochłonięty zadaniem, że czas mijał niepostrzeżenie, a on nie czuł głodu, ani zmęczenia, tylko tzw. flow (ang. przepływ pozytywnej energii). - Nauczyciel kieruje pytania do uczniów: - Co dokładnie wówczas robiłeś/-aś? - Jak opisałbyś / opisałabyś to uczucie, z czym Ci się ono kojarzy? - Następnie osoba prowadząca formułuje kolejne polecenie: - Wyobraź sobie, że w zadaniu, które wówczas robiłeś/-aś, ukryty jest Twój ogromny potencjał, wszystkie Twoje najmocniejsze strony. Wymień je. - Zidentyfikuj i wypisz te swoje umiejętności, które przynoszą Ci najwięcej radości. Nie musisz być w nich najlepszy/-a, ale się cieszysz, kiedy je wykonujesz (są to tzw. umiejętności uniwersalne, potrafisz je stosować w każdej dziedzinie i w każdej pracy).
Etap 2	Praca w parach - Uczniowie tworzą pary i określają kto w nich jest osobą A a kto osobą B. - Osoba A prezentuje swoje opracowanie z etapu 1 koledze / koleżance. Osoba B ma za zadanie zastanowić się, w jakich zawodach (grupach zawodowych) osoba A mogłaby najsukuteczniej wykorzystać swoje umiejętności, pasje itp. - Dyskusja między uczestnikami. Zamiana ról.

Pytania podsumowujące ćwiczenie:

- Co myślisz o zawodach zaproponowanych Ci przez kolegę / koleżankę?
- Które z nich uważasz za godne uwagi? Dlaczego?
- Z którymi zupełnie się nie zgadzasz? Dlaczego?
- Jak myślisz, które Twoje umiejętności mogą Ci się przydać w przyszłości (w odniesieniu do kariery zawodowej)?

M5 Karta pracy: Pasja

1. Opisz konkretną sytuację, w której czułeś/-aś się tak bardzo pochłonięty/-a zadaniem, że czas mijał niepostrzeżenie, nie czułeś/-aś głodu, ani zmęczenia, tylko tzw. flow (ang. przepływ pozytywnej energii). Co dokładnie wówczas robiłeś/-aś? Jak opisałybyś/ opisałabyś to uczucie? Z czym Ci się kojarzy?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Wyobraź sobie, że w zadaniu (czynności), które wówczas wykonywałeś/-aś ukryty jest Twój ogromny potencjał, wszystkie Twoje najmocniejsze strony. Wymień je. Zidentyfikuj i wypisz te swoje umiejętności, które przynoszą Ci najwięcej radości. Nie musisz być w nich najlepszy/-a, ale cieszysz się, kiedy je wykonujesz (są to tzw. umiejętności uniwersalne, potrafisz je stosować w każdej dziedzinie i każdej pracy).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

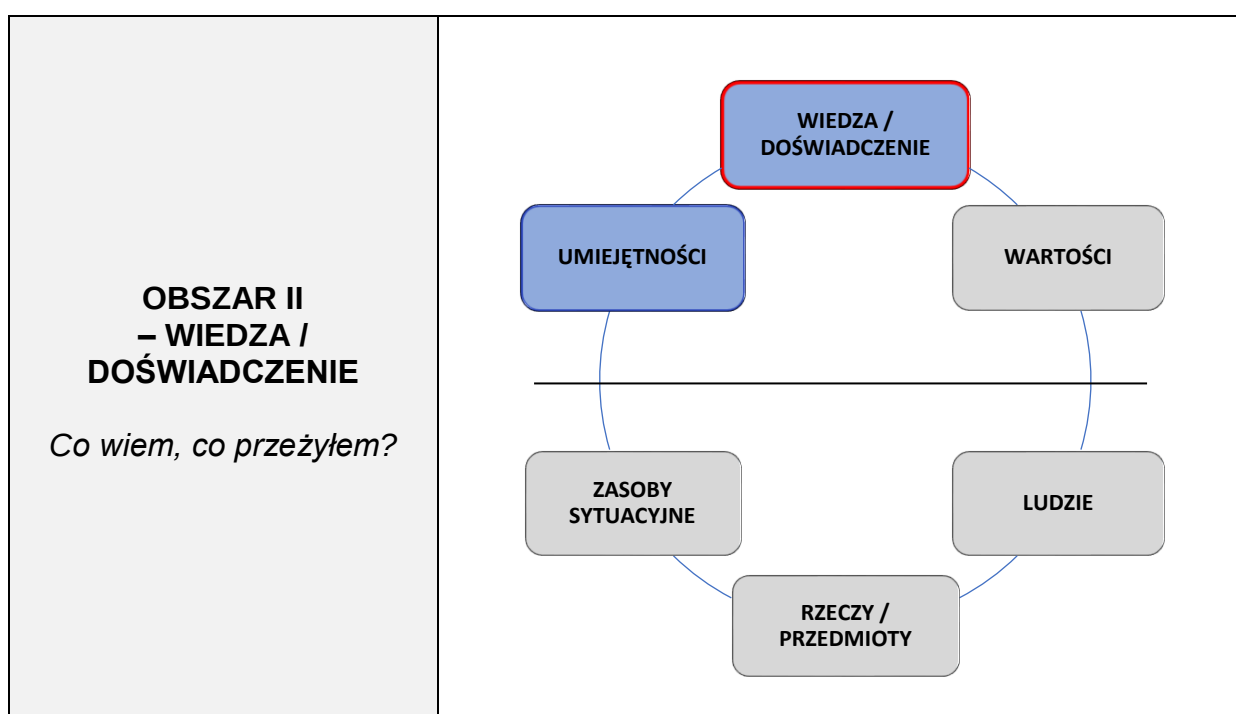
.....

.....

2.3 Obszar II: Wiedza / Doświadczenie

Drugi element „Koła zasobów” stanowią wiedza i doświadczenie. Obejmuje on takie informacje o otaczającym świecie, które zostały pozyskane zarówno w toku nauki szkolnej, jak i w trakcie zdobywania życiowych doświadczeń. Ważne stają się tu odpowiedzi na pytania o to, jaki temat uczeń już coś wie? Czego lubi się uczyć? Jakie treści / informacje go interesują?

Na jaki temat najczęściej poszukuje informacji w Internecie? Ważne stają się też odpowiedzi na pytania o doświadczenie – co przeżył, co można identyfikować jako zasób. Metodyczną wskazówką są tu dwa ćwiczenia „[Ćwiczenie1: Dookoła zawodów](#) (wraz z [M6 Karta pracy: Dookoła zawodu](#)) oraz [Ćwiczenie 2: Piramida mojego sukcesu](#) i [M7 Karta pracy: Piramida mojego sukcesu](#).

Ćwiczenie1: Dookoła zawodów

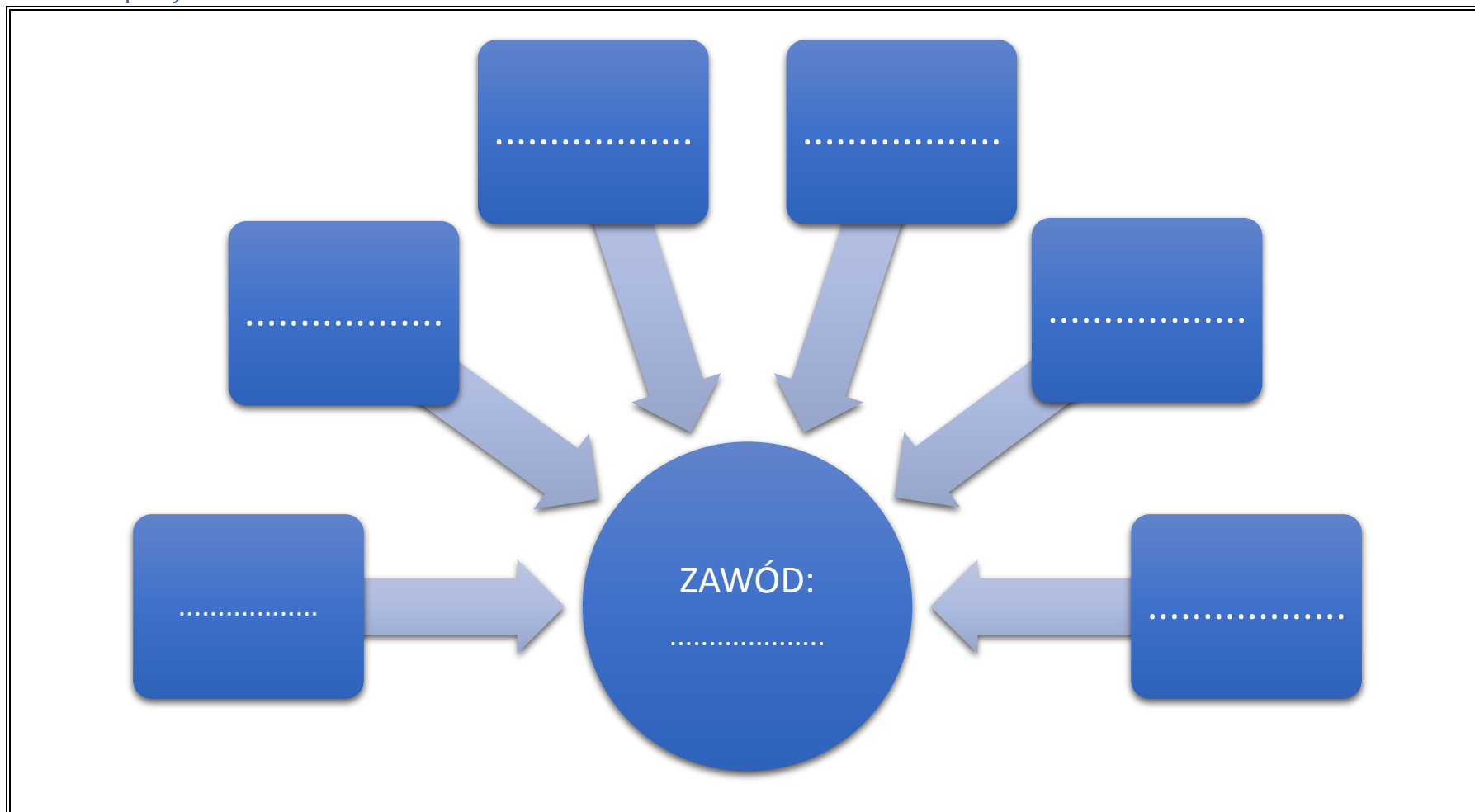
Celem ćwiczenia jest uświadomienie uczniom znaczenia umiejętności zdobywania informacji o interesujących zawodach w procesie planowania własnej kariery zawodowej oraz ćwiczenie umiejętności korzystania z zasobów informacyjnych. Do przeprowadzenia ćwiczenia wykorzystywana jest Karta pracy **Błąd! Nie można odnaleźć źródła odwołania.** oraz **M6 Karta pracy: Dookoła zawodu.** Ćwiczenie odbywa się w parach.

Przebieg ćwiczenia	
Etap 1	- Każda para uczniów otrzymuje kartę pracy M6 Karta pracy: Dookoła zawodu i losuje przykładowy zawód (możliwość wykorzystania zawodów M13: Lista zawodów lub z Materiału ilustracyjnego M14: Zawody w obrazach) - W środek schematu uczniowie wpisują nazwę wylosowanego zawodu, a w jednym z pól wokół niego wpisują odpowiedź na pytanie: Jaki rodzaj wiedzy trzeba posiadać wykonując ten zawód?
Etap 2	- Wypełnioną kartę uczniowie puszczaą w obieg zgodnie z ruchem wskazówek zegara do kolejnych grup uczniów. Każda para, do której dotrze dana karta pracy, dopisuje swój pomysł będący odpowiedzią na to samo pytanie. - Prezentacja kart pracy na forum klasy. Ewentualna, grupowa korekta opracowań.

Pytania podsumowujące ćwiczenie:

- Na ile określenie rodzaju wiedzy potrzebnej do wykonywania danego zawodu było dla Was trudne / łatwe?
- Czego potrzebowalibyście, aby skuteczniej wykonać to ćwiczenie?
- Czy któreś z propozycji innych grup, wpisanych na Waszą kartę pracy, zaskoczyły Was? Jak oceniacie propozycje dopisane przez inne grupy?

M6 Karta pracy: Dookoła zawodu

Ćwiczenie 2: Piramida mojego sukcesu

Celem tego ćwiczenia jest uświadomienie uczniom, jak ważna w procesie planowania kariery jest zdolność pozyskiwania informacji na temat interesujących ich zawodów. W ramach ćwiczenia uczniowie zainteresowani wybranymi zawodami, otrzymują możliwość zidentyfikowania potencjalnych ścieżek edukacyjnych i zawodowych oraz ćwiczą zdolność wyznaczania sobie celów podczas planowania kariery. Do realizacji ćwiczenia wykorzystywana jest Karty pracy [M7 Karta pracy: Piramida mojego sukcesu](#).

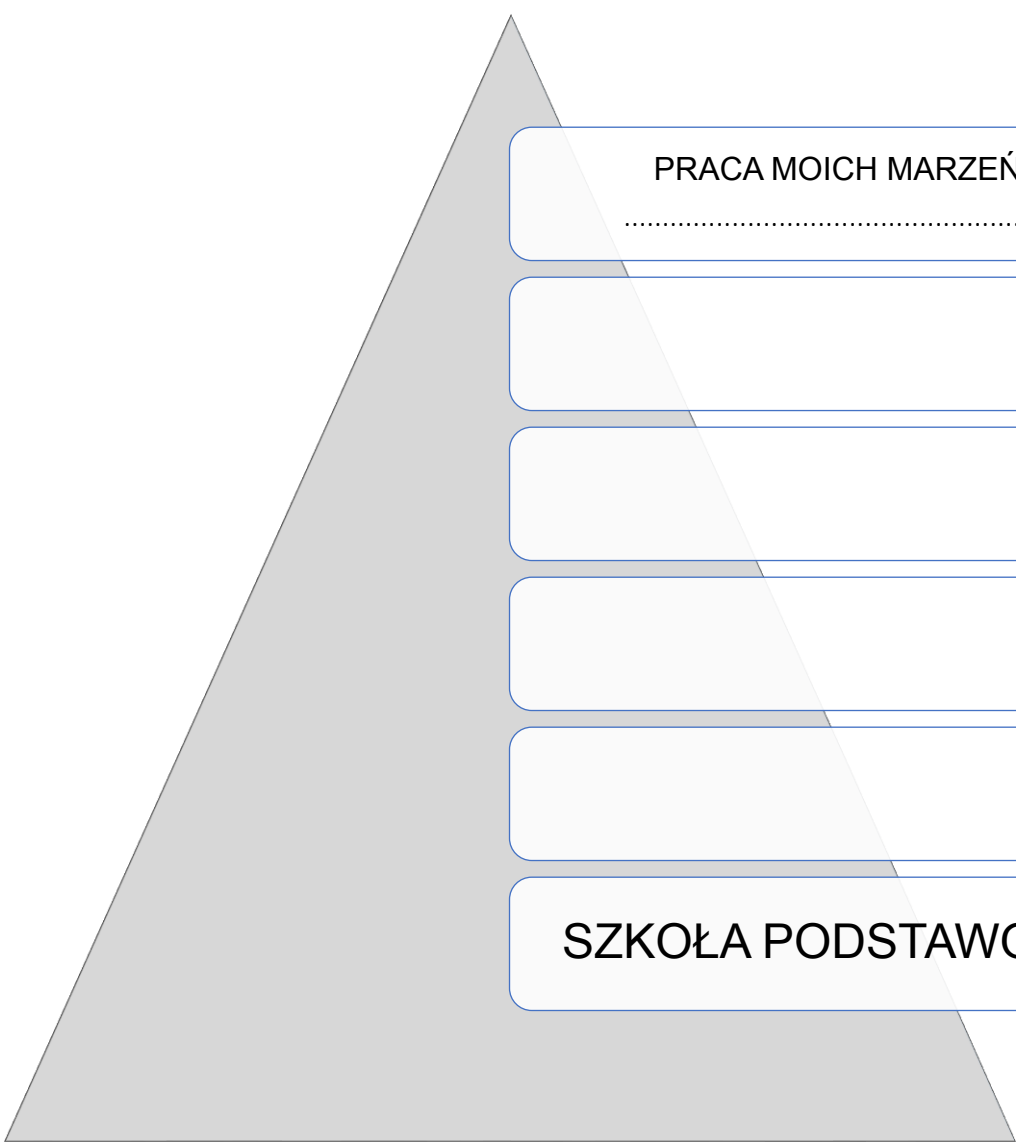
Ćwiczenie realizowane jest w formie pracy indywidualnej oraz grupowej.

Przebieg ćwiczenia	
Etap 1	Praca indywidualna Uczniowie otrzymują Kartę pracy M7 „Piramida mojego sukcesu”. Na szczycie piramidy wpisują zawód swoich marzeń lub nazwę zawodu, który jest dla nich interesujący. Na poszczególnych piętrach piramidy wypisują wszystko to, co należy zrobić, aby dojść do upragnionego zawodu (poszczególne szkoły, praktyka zawodowa, kursy).
Etap 2	Praca grupowa Wystawa prac: Uczniowie na forum grupy dzielą się swoimi opracowaniami. Wspólna dyskusja i wspólne uzupełnianie (ewentualnie korekta) opracowań.

Pytania podsumowujące ćwiczenie:

- Jak określasz swoją wiedzę na temat drogi edukacyjnej prowadzącej do wymarzonego zawodu?
- Jakiej wiedzy na temat zdobycia wymarzonego zawodu jeszcze Ci brakuje?
- Które z pięter piramidy uważasz za najtrudniejsze do zrealizowania?
- Które z pięter piramidy uważasz za najłatwiejsze do zrealizowania?

M7 Karta pracy: Piramida mojego sukcesu

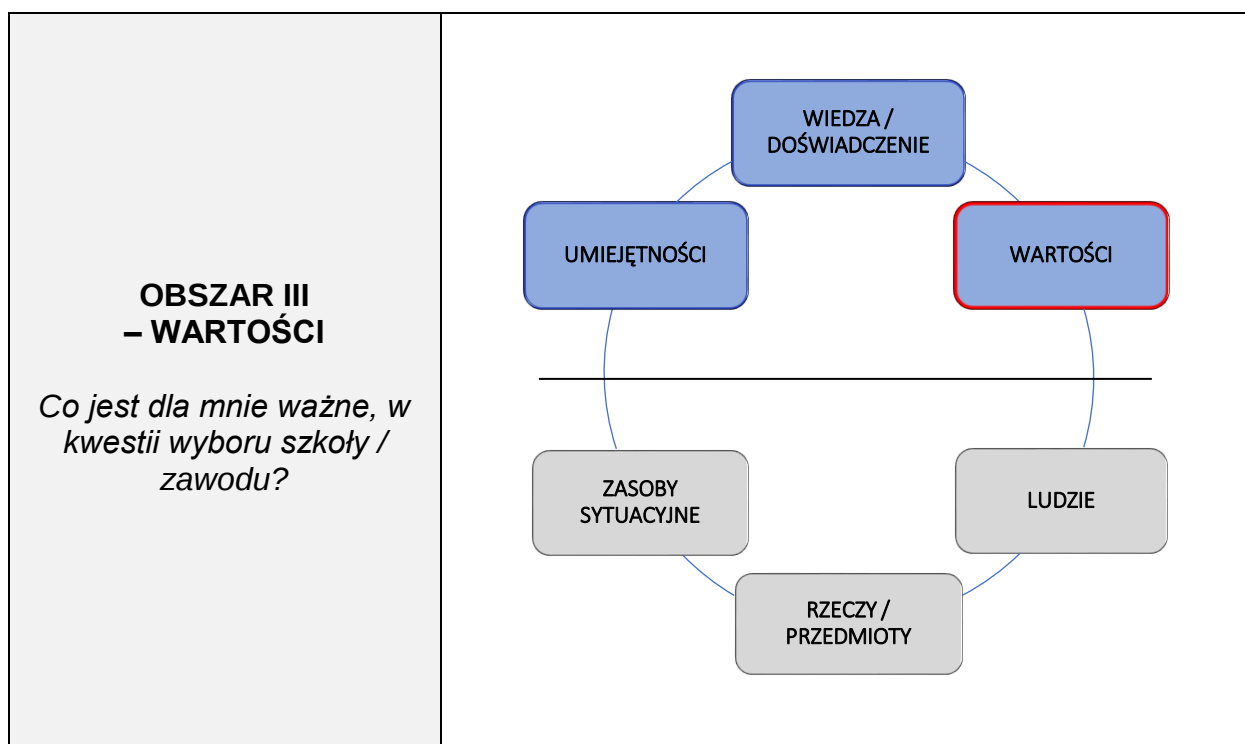

PRACA MOICH MARZEŃ
.....

SZKOŁA PODSTAWOWA

2.4 Obszar III: Wartości

Trzecim elementem „Koła zasobów” są wartości. Określa się nimi to wszystko, co jest dla ucznia ważne i cenne – to, co hierarchizuje jego życiowe priorytety. Istotne stają się tu odpowiedzi na pytania, co uczeń otacza opieką, bez czego nie wyobraża sobie życia, co jest tak dla niego ważne tak, że mógłby o to „zawalczyć”. Metodyczną wskazówką jest tu [Ćwiczenie: Przymiarka zawodów](#) wraz z M8 Karta pracy: [Przymiarka zawodów](#)

Ćwiczenie: Przymiarka zawodów

Ćwiczenie to ma na celu rozbudzenie wyobraźni dotyczącej wizji zawodu względnie zawodów, który/-e uczeń mógłby w przyszłości wykonywać w zgodzie z własnymi predyspozycjami i upodobaniami. Do realizacji ćwiczenia wykorzystywana jest Karta pracy **M8 Karta pracy: Przymiarka zawodów**.

Ćwiczenie realizowane jest w formie pracy indywidualnej.

Przebieg ćwiczenia	
Etap 1	Zadaniem uczniów jest sporządzenie listy wszystkich zawodów, które kiedykolwiek w przeszłości dopasowywali do siebie. Można rozpocząć od wspomnień dotyczących zabaw z dzieciństwa. Uczniowie pracują z Kartą pracy M8 Karta pracy: Przymiarka zawodów . Swoją uwagę koncentrują na odpowiedzi na pytanie: Co Ci się najbardziej podobało w tych zawodach?
Etap 2	Wymienione w karcie pracy zawody uczniowie dzielą na trzy grupy: 1. Zawody, które mógłbym wykonywać 2. Praca minimum (mógłbym ją podjąć jako alternatywę dla bezrobocia) 3. Zawody, których nigdy nie chciałbym wykonywać Uwaga! Dokonując tego rozróżnienia uczniowie biorą pod uwagę jedynie te zawody, które kiedykolwiek do siebie „przymierzali”.
Etap 3	Prezentacja wyników pracy na forum klasy.

Pytania podsumowujące ćwiczenie:

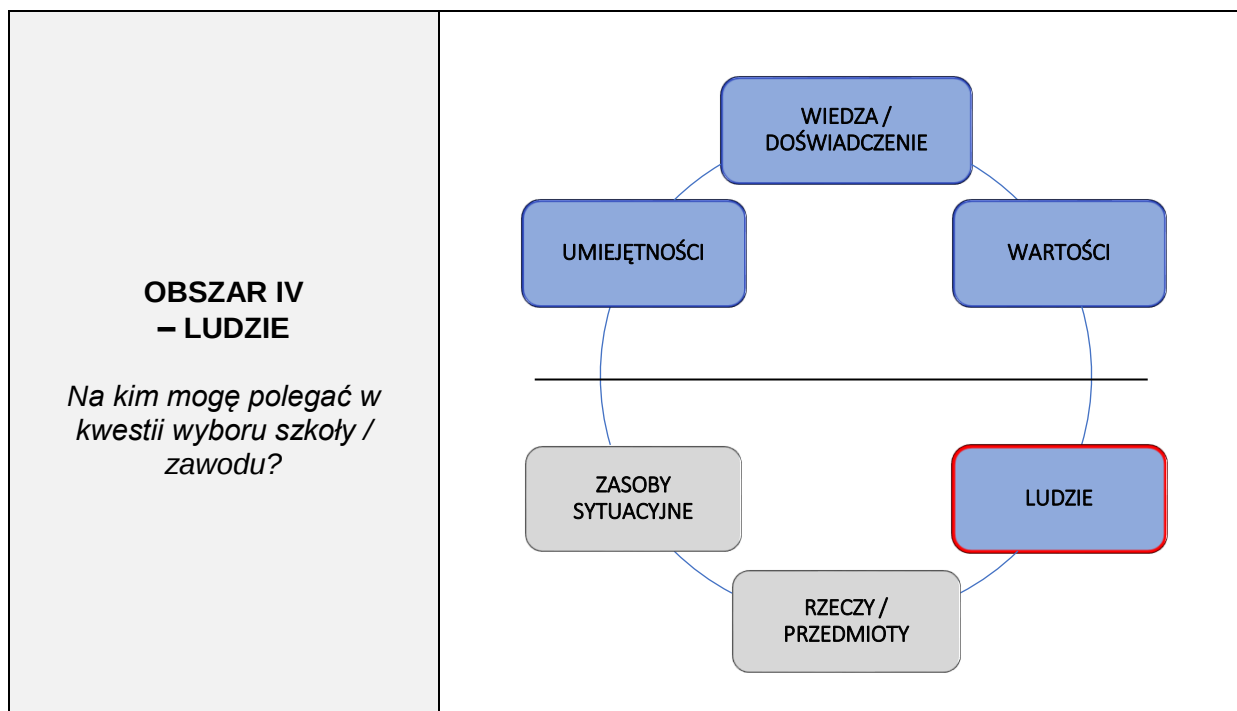
- Jak dużo zawodów jesteś w stanie wymienić?
- Zwróć uwagę na to, czy są one z tej samej grupy zawodowej czy z różnych?
- Zastanów się, jakie wartości decydowały o „przymiarce” danego zawodu?
- W jakie zabawy bawiłeś się w dzieciństwie?
- Czy wśród grupy zawodów, które „przymierzałeś” jest taki, który zwraca teraz Twoją uwagę?

M8 Karta pracy: Przymiarka zawodów

Zawody, które kiedykolwiek „przymierzałeś/-aś” do siebie	Co ci się najbardziej podobało w tych zawodach?

2.5 Obszar IV: Ludzie

Czwartym elementem „Koła zasobów” są ludzie. Rozumie się przez to całą sieć wsparcia, którą uczeń ma do dyspozycji – osoby, na które może liczyć (również w kwestiach podejmowania decyzji zawodowych), przyjaciele i ważni dla niego ludzie. Sieć wsparcia mogą współtworzyć również zwierzęta, które uczeń otacza opieką. Pytania, które mogą się stać w tej części istotne, dotyczą tych osób w życiu ucznia, które mogłyby być rozpatrywane jako zasób. Wskazówkę metodyczną stanowi tu [Ćwiczenie: Zawodowa sieć wsparcia](#) oraz [M9 Karta pracy: Zawodowa sieć wsparcia](#)

Ćwiczenie: Zawodowa sieć wsparcia

Celem ćwiczenia jest próba identyfikacji osób, które mogłyby się stać dla ucznia źródłem informacji na temat interesującego go zawodu. Do wykonania ćwiczenia wykorzystuje się materiał [M9 Karta pracy: Zawodowa sieć wsparcia](#).

Ćwiczenie jest realizowane w formie pracy indywidualnej.

Przebieg ćwiczenia	
Etap 1	Uczniowie / uczennice otrzymują Kartę pracy M9 „Zawodowa sieć wsparcia”. Zadanie polega na wyrysowaniu własnej zawodowej sieci wsparcia. Mając na uwadze pracę swoich marzeń, uczniowie muszą wpisać do sieci wsparcia osoby (instytucje) według kryteriów zamieszczonych w karcie pracy.
Etap 2	Uczeń / uczennica odpowiada na następujące pytania: • Z którą z tych osób porozmawiałbyś / porozmawiałabyś, aby uzyskać więcej informacji na temat interesującego Cię zawodu? • O co byś zapytał / zapytała? Sporządź listę pytań do tej osoby.

Pytania podsumowujące ćwiczenie:

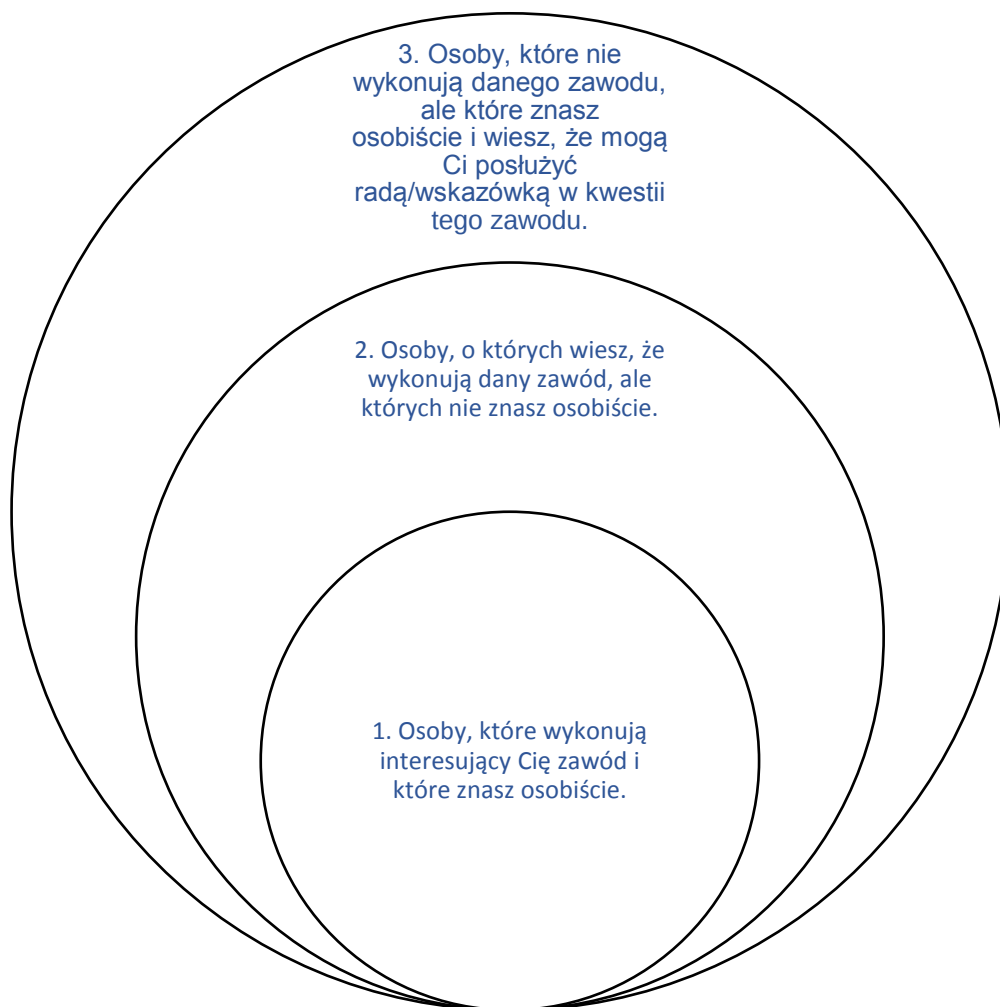
Zastanów się, na ile wyrysowana przez Ciebie sieć wsparcia jest „żywą siecią”, tzn.:

- Kiedy miałeś/-aś ostatni kontakt z tymi osobami?
- Od której osoby otrzymałeś/-aś już kiedyś wsparcie?
- Czy osoby z Twojej sieci znają się wzajemnie?
- Wypełnienie którego z kręgów było dla Ciebie najtrudniejsze?
- Na czy miałyby polegać pomoc wsparcie ze strony każdej z tych osób?

M9 Karta pracy: Zawodowa sieć wsparcia

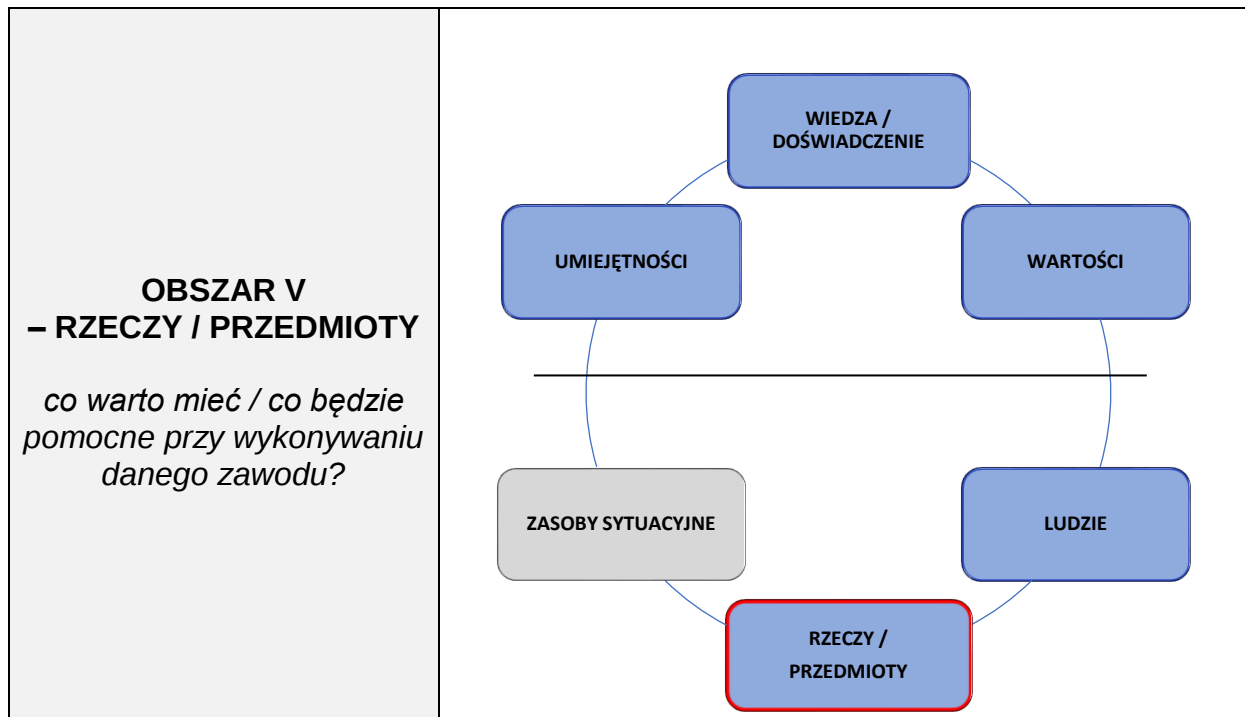
Zawód:

2.6 Obszar V: Rzeczy / Przedmioty

Piątym elementem „Koła zasobów” są rzeczy bądź przedmioty, a więc wszystko to, co z fizycznego i materialnego punktu widzenia mogłoby być rozpatrywane w życiu ucznia jako jego zasób. Istotne stają się tu refleksje wokół następujących obszarów: Co uczeń ma (posiada), co można rozpatrywać jako jego zasób? Jaka rzecz (przedmiot), którą uczeń posiada, ułatwia mu życie? Wskazówką metodyczną są tu dwa ćwiczenia:

Ćwiczenie 1: Zawodowe kalambury oraz Ćwiczenie 2: Nasze wspólne dzieło.

Ćwiczenie 1: Zawodowe kalambury

Celem ćwiczenia jest rozwój umiejętności określenia warsztatu pracy osoby wykonującej dany zawód. Do przeprowadzenia ćwiczenia wykorzystywana jest Karta pracy M 13 Lista zawodów lub Materiału ilustracyjnego. M14 Zawody w obrazach.

Ćwiczenie jest realizowane w formie pracy grupowej.

Przebieg ćwiczenia	
Etap 1	Każdy uczestnik losuje jedną zawód z Karty pracy M13: Lista zawodów lub Materiału ilustracyjnego M14 Zawody w obrazach.
Etap 2	Zadanie polega na tym, aby wymieniając jedynie przedmioty używane przez przedstawiciela danego zawodu naprowadzić grupę na to, o jaki zawód chodzi. Wygrywa osoba, która będzie w stanie wymienić prawidłowo jak najwięcej atrybutów i przedmiotów używanych przy wykonywaniu pracy w danym zawodzie.

Pytania podsumowujące ćwiczenie:

- Na ile znasz warsztat pracy poszczególnych zawodów?
- Czego potrzebujesz, aby mieć w tym zakresie większy zasób wiedzy?

Ćwiczenie 2: Nasze wspólne dzieło

Ćwiczenie wzmacnia umiejętności określenia warsztatu pracy osoby wykonującej dany zawód. Do wykonania ćwiczenia wykorzystywana jest Karta pracy M 13 Lista zawodów lub Materiału ilustracyjnego. M14 Zawody w obrazach.

✂	Lekarz ✂	Stomatolog	Trener personalny
	Fryzjer	Fotograf	Stylistka paznokci
	Górnik	Krawiec	Sportowiec
	Masażysta	Artysta	Informatyk
	Stolarz	Nauczyciel	Kucharz
	Agent ubezpieczeniowy	Businessman / Businesswoman	Mechanik samochodowy
	Ogrodnik	Elektryk	DJ / Realizator dźwięku
	Budowlaniec	Cukiernik / Piekarz	Ekspedientka
	Sekretarka	Kierowca	Pracownik socjalny

3. CZĘŚĆ III: DZIAŁAM

W tej części modułu nauczyciel otrzyma wsparcie metodyczne w zakresie planowania i modelowania wraz z uczniem alternatywnych ścieżek edukacyjnych i zawodowych. Otrzyma również wskazówkę do tego, jak formułować informację zwrotną na temat zasobów ucznia i możliwości wykorzystania ich w zawodowych wyborach oraz w jaki sposób dokonywać modyfikacji zaplanowanych wcześniej działań.

Wskazówki diagnostyczne do ćwiczeń

Stosując proponowane w tym rozdziale ćwiczenia:

- Ćwiczenie 1: Ewaluacja koła zasobów
- Ćwiczenie 2: Ewaluacja zawodowego „Koła zasobów
- Ćwiczenie 3: Informacja zwrotna

nauczyciel prowadzi obserwację mającą na celu:

- określenie, który z uczniów z łatwością stosuje narzędzie „Koło zasobów” i potrafi się do niego odwoływać;
- określenie, które pytania / obszary „Koła zasobów” są przez uczniów częściej wybierane do opisu, a z którymi doświadczają trudności;
- rozpoznanie, w jakim stopniu dany uczeń potrafi zastosować technikę skalowania;
- określenie, w jaki sposób dany uczeń potrafi przyjąć informację zwrotną na swój temat; jakie reakcje temu towarzyszą.

Stosując proponowane w tym rozdziale ćwiczenia:

- **Błąd! Wynik nieprawidłowy dla tabeli.**
- Ćwiczenie 2: Różne wersje kariery

nauczyciel prowadzi obserwację mającą na celu:

- określenie, na ile dany uczeń posiada umiejętność elastycznego podejścia do doświadczanych problemów;
- określenie, w jakim stopniu dany uczeń posiada łatwość / ma problemy ze znajdowaniem rozwiązań wobec pojawiających się trudności.

3.1 Kompetencje

Po opracowaniu tego rozdziału nauczyciel będzie:

- potrafił wesprzeć ucznia w procesie ewaluacji i planowania jego pracy, ścieżki edukacyjnej lub / i zawodowej
- w stanie w konstruktywny sposób sformułować informację zwrotną dla ucznia na temat jego mocnych stron, obszarów wymagających korekty, jak również umiejętności wykorzystania wiedzy na temat zawodów do planowania ścieżki edukacyjnej i zawodowej,
- potrafił przygotować ucznia na niepożądane sytuacje, mogące wystąpić przy realizacji zaplanowanego działania.

3.2 Ewaluacja i planowanie pracy

W tej części opracowania nauczyciel otrzyma trzy wskazówki metodyczne służące do dokonania ewaluacji wcześniej przeprowadzonych z uczniem ćwiczeń. Pierwszą wskazówką jest [Ćwiczenie 1: Ewaluacja koła zasobów](#), w którym wykorzystuje się technikę skalowania (M15 Karta pracy: Skalowanie koła zasobów). Drugą jest [Ćwiczenie 2: Ewaluacja zawodowego koła zasobów wraz z M16 Karta pracy: Skalowanie zawodowego koła zasobów](#). Ostatnią, trzecią wskazówkę metodyczną stanowią przeznaczona dla nauczyciela propozycja dotycząca formułowania informacji zwrotnej. Służą one sporządzeniu przez niego konstruktywnej informacji zwrotnej na temat mocnych stron ucznia oraz obszarów wymagających korekty. ([Ćwiczenie 3: Informacja zwrotna](#)).

Ćwiczenie 1: Ewaluacja koła zasobów

Ćwiczenie ma na celu określenie przez ucznia / uczennicę, w jakim stopniu potrafi zidentyfikować i nazwać swoje zasoby oraz obszary wymagające dalszej pracy.

Ćwiczenie jest realizowane w formie indywidualnej pracy ucznia z nauczycielem.

Przebieg ćwiczenia	
Etap 1	Każdy uczeń, po dokładnym zapoznaniu się z narzędziem „Koło zasobów” oraz po określeniu, który z jego elementów sprawia mu trudność względnie przychodzi mu z łatwością, przystępuje do indywidualnej pracy mającej na celu określenie swoich własnych zasobów.
Etap 2	Praca z Kartą pracy M15 „Skalowanie koła zasobów”, w indywidualnej relacji z nauczycielem.

Pytania podsumowujące ćwiczenie:

- Wypełnienie którego elementu z **M15 Karta pracy: Skalowanie koła zasobów** sprawiło Ci największą trudność? Jak myślisz, z czego to wynika? Czego potrzebujesz, aby pokonać tę trudność?
- Wypełnienie którego elementu z **M15 Karta pracy: Skalowanie koła zasobów** było dla Ciebie łatwe? Jak myślisz, z czego to wynika? Dzięki jakim Twoim zasobom było to możliwe?

M15 Karta pracy: Skalowanie koła zasobów

1. Zaznacz na skali od 1 do 10 (gdzie punkt 1 oznacza, że masz duże trudności w określeniu swoich zasobów, a 10 oznacza, że nie masz z tym żadnych trudności), w jakim stopniu potrafisz określić własne zasoby.

1	→	2	→	3	→	4	→	5	→	6	→	7	→	8	→	9	→	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

2. Powiedz, co pozwoliło Ci ocenić umiejętność identyfikacji zasobów na (Twoja ocena z punktu 1), a nie na niższym poziomie. Dzięki czemu jest to właśnie ten stopień na skali?

.....

.....

.....

.....

3. Wyobraź sobie teraz taki moment w Twojej niedalekiej przyszłości, kiedy na skali od 1 do 10 będziesz mógł / mogła ocenić umiejętność określenia własnych zasobów trochę wyżej niż oceniłeś/-aś to w punkcie 1. Po czym poznasz, że będziesz mógł / mogła dać sobie wyższą notę? Czego / kogo do tego potrzebujesz?

.....

.....

.....

.....

4. Zastanów się, jakie będą Twoje najbliższe dwa lub trzy kroki w kierunku tego, abyś rzeczywiście za jakiś czas mógł / mogła powiedzieć, że na tej skali od jesteś trochę wyżej niż obecnie. Powiedz: co, gdzie, kiedy i w jaki sposób zrobisz, kto będzie Tobie w tym pomagał, jakie myśli i uczucia będą Ci pomocne, aby wykonać te kroki. Zaplanuj je z nauczycielem.

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 2: Ewaluacja zawodowego „Koła zasobów”.

Ćwiczenie wspiera określenie, w jakim stopniu uczeń/uczennica nabył/-a umiejętność adaptacji wiedzy o swoich zasobach do planowania obszaru edukacyjnego i zawodowego, oraz określenie obszarów wymagających dalszej pracy.

Ćwiczenie jest realizowane w formie indywidualnej pracy ucznia z nauczycielem.

Przebieg ćwiczenia	
Etap 1	Każdy uczeń, po dokładnym zapoznaniu się z narzędziem „Koło zasobów” i wykonaniu Ćwiczenia 3.3.1 „Ewaluacja Koła zasobów” przystępuje do indywidualnej pracy mającej na celu określenie umiejętności wykorzystania wiedzy o zasobach do planowania swojej ścieżki edukacyjnej lub zawodowej.
Etap 2	Praca z Kartą pracy M16 Karta pracy: Skalowanie zawodowego koła zasobów w indywidualnej relacji z nauczycielem.

Pytania podsumowujące ćwiczenie:

- ✓ Wypełnienie którego elementu z karty pracy **M16 Karta pracy: Skalowanie zawodowego koła zasobów** sprawiło Ci największą trudność? Jak myślisz, z czego to wynika? Czego potrzebujesz, aby pokonać tę trudność?
- ✓ Wypełnienie którego elementu z karty pracy **M16 Karta pracy: Skalowanie zawodowego koła zasobów** było dla Ciebie łatwe? Jak myślisz, z czego to wynika? Dzięki jakim Twoim zasobom było to możliwe?

M16 Karta pracy: Skalowanie zawodowego koła zasobów

1. Zaznacz na skali od 1 do 10 (gdzie punkt 1 oznacza, że masz duże trudności w adaptacji wiedzy o zasobach do planowania ścieżki zawodowej, a 10 oznacza, że nie masz z tym żadnych trudności), w jakim stopniu nabyłeś/-aś umiejętność wykorzystania wiedzy o swoich zasobach do planowania obszaru edukacyjnego i zawodowego.

2. Powiedz, co pozwoliło Ci ocenić umiejętność wykorzystania wiedzy o swoich zasobach do planowania obszaru edukacyjnego i zawodowego na (Twoja ocena z punktu 1). Dzięki czemu jest to właśnie ten stopień na skali?

.....

.....

.....

.....

.....

3. Wyobraź sobie teraz taki moment w Twojej niedalekiej przyszłości, kiedy na skali od 1 do 10 będziesz mógł / mogła ocenić umiejętność wykorzystania wiedzy o swoich zasobach do planowania obszaru edukacyjnego i zawodowego trochę wyżej niż oceniałeś/-aś to w punkcie 1. Po czym poznasz, że będziesz mógł / mogła dać sobie wyższą notę? Czego / kogo do tego potrzebujesz?

.....

.....

.....

.....

.....

4. Zastanów się, jakie będą Twoje najbliższe dwa lub trzy kroki w kierunku tego, abyś rzeczywiście za jakiś czas mógł / mogła powiedzieć, że na tej skali jesteś trochę wyżej niż obecnie. Powiedz: co, gdzie, kiedy i w jaki sposób zrobisz, kto będzie Tobie w tym pomagał, jakie myśli i uczucia będą Ci pomocne, aby wykonać te kroki. Zaplanuj je z nauczycielem.

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 3: Informacja zwrotna

Ćwiczenie wspiera sporządzenie przez nauczyciela konstruktywnej informacji zwrotnej o uczniu na temat jego mocnych stron oraz obszarów wymagających korekty, a przede wszystkim o tym, czy nabył on umiejętność adaptacji wiedzy o swoich zasobach do planowania obszaru edukacyjnego i zawodowego.

Sposób wykonania zadania:

Nauczyciel sporządza informację zwrotną dla ucznia uwzględniając:

- jakość wykonania przez ucznia poszczególnych ćwiczeń,
- odpowiedzi udzielane przez niego po wykonaniu każdego zadania (odpowiedzi na tzw. pytania pomocnicze),
- refleksje wynikające z obserwacji diagnostycznych, prowadzonych przez nauczyciela w trakcie wykonywania ćwiczeń przez ucznia,
- kroki do dalszej pracy, wyodrębnione wraz z uczniem w ćwiczeniach dotyczących skalowania.

Uwaga!

Zamieszczone poniżej wskazówki na temat formułowania informacji zwrotnej należy traktować jako ogólne zalecenia, które należy modyfikować w zależności od potrzeb.

M17 Materiał pomocniczy: Wskazówki na temat formułowania informacji zwrotnej

Informacja zwrotna dla ucznia powinna zawierać cztery elementy:

1. Wyszczególnienie i docenienie dobrych elementów pracy ucznia.
2. Odnotowanie tego, co wymaga poprawienia lub dodatkowej pracy ze strony ucznia.
3. Wskazówki, w jaki sposób uczeń powinien poprawić pracę.
4. Wskazówki, w jakim kierunku uczeń powinien pracować dalej.

1. Wyszczególnienie i docenienie dobrych elementów pracy ucznia:

- Identyfikacja i docenienie mocnych stron pracy ucznia (nierozpoczynanie od zaznaczania i wymieniania błędów). Jest to zgodne z założeniem, że sukcesy motywują, wpływają na wzrost wiary we własne możliwości, budują poczucie sprawstwa, otwierają na przyjmowanie.
- Przykłady sformułowań: „*Mocną stroną twojej pracy jest...*”; „*W twojej pracy doceniam...*”; „*Dobrze wykonałeś...*”; „*Cieszę się, że...*”; „*Zrobiło na mnie wrażenie...*”; „*Bardzo dobre efekty osiągnąłeś w...*”; „*Możesz być bardzo zadowolony z...*”.
- Ważne jest to, co następuje po podanych zwrotach, gdyż uczeń musi wiedzieć, za co dokładnie został doceniony. Sformułowanie „*Podoba mi się twoja praca*” jest pustą pochwałą.

2. Odnotowanie tego, co wymaga poprawienia lub dodatkowej pracy:

- Informację o niedociągnięciach warto przekazywać w sposób rzeczowy (mówimy o faktach), a nie emocjonalny (komunikaty krytyczne powinny mieć formę, która ułatwi ich przyjmowanie).
- Przydatne mogą być takie sformułowania jak: „*Zaznaczyłem takie pomyłki...*”; „*Zaobserwowałem, że...*”; „*Rzuciło mi się w oczy, że...*”; „*Odnotowałam jeden / kilka braków...*”; „*Co myślisz o takiej modyfikacji...?*”.
- Wymienione sformułowania zawierają komunikat „ja” i sprawiają, że uczeń odbiera je jako przejaw opieki nauczyciela, a nie chęć wytykania błędów. Zaleca się niekorzystanie z takich form jak: „*Nie zrobisz...*”; „*Nie wykonałeś...*”; „*Niedobrze wpisałeś...*”; „*Źle obliczyłeś...*”; „*Niepoprawnie nazwałeś...*”.

3. Wskazówki, w jaki sposób uczeń powinien poprawić pracę:

- To precyzyjne instrukcje do poprawy.
- Formułowane są w taki sposób, aby uczeń zrozumiał, na czym polega popełniony błąd, czego brakuje w pracy oraz jak wprowadzić korektę, aby efekt spełniał oczekiwania nauczyciela.
- Najprościej jest posługiwać się językiem instrukcji: „*Rozważ zamianę...*”; „*Weź pod uwagę...*”; „*W swoich planach uwzględnij...*”; „*Zwróć uwagę...*”; „*Porównaj...*”; „*Zastanów się...*” itp.
- Wskazówki powinny być formułowane w sposób jasny i zwięzły.

4. Wskazówki, w jakim kierunku uczeń powinien pracować dalej:

- Warto, aby nauczyciel dawał uczniom wskazówki, nawet wtedy, gdy całą pracę wykonali dobrze, to tzw. rekomendacje na przyszłość.

Można na przykład:

- podać konkretne wskazówki pomagające podnieść poziom pracy,
- zachęcić do podjęcia nowego wyzwania, uświadamiając korzyści dla rozwoju,
- pobudzić do pracy, wskazując zachęcający cel,
- postawić pytanie wzbudzające refleksję na temat wykonanego zadania,
- podać propozycję lektury – publikacje książkowe lub w Internecie.

3.3 Plan awaryjny – czyli przygotowanie na niepożądane sytuacje

W tej części opracowania nauczyciel otrzyma dwie wskazówki metodyczne służące do przygotowania ucznia na okoliczność nieprzewidzianych zdarzeń, mogących pojawić się w sytuacji planowania ścieżki edukacyjnej i zawodowej. Pierwszą wskazówką jest [Ćwiczenie 1: Oswajanie problemów](#) (wraz z [M18 Karta pracy: Oswajanie problemów](#)), drugą [Ćwiczenie 2: Różne wersje kariery](#). Obie wskazówki konfrontują ucznia z sytuacją zmiany, nieplanowanych zdarzeń, nieprzewidzianych okoliczności.

Wskazówki diagnostyczne do ćwiczeń

Stosując proponowane w tym rozdziale ćwiczenia:

- [Ćwiczenie 1: Oswajanie problemów](#) **Błąd! Wynik nieprawidłowy dla tabeli.**
- [Ćwiczenie 2: Różne wersje kariery](#)

nauczyciel prowadzi obserwację mającą na celu:

- określenie, na ile uczeń / uczennica identyfikuje swoje problemy i potrafi je poklasyfikować przydzielając do 3 grup (sam / sama potrafi je rozwiązać, nie potrafi ich rozwiązać, może je rozwiązać przy pomocy innych);
- określenie, na ile uczeń / uczennica potrafi dokonywać samoobserwacji na temat swoich umiejętności radzenia sobie z problemami i zdobywania nowych doświadczeń w procesie nauki / pracy;
- ustalenie, co uczeń / uczennica myśli o opiniach innych osób na temat różnych możliwości;
- zbadanie elastyczności ucznia / uczennicy w planowaniu drogi edukacyjnej pod kątem przyszłych możliwych zawodów;
- rozpoznanie zdolności uczniów do dokonywania zmian w zaplanowanych działaniach.

Ćwiczenie 1: Oswajanie problemów

Celem ćwiczenia jest określenie, w jakim stopniu uczeń / uczennica jest aktywnym podmiotem kształtującym własną karierę, inicjującym pewne sytuacje, stwarzając sobie możliwości zdobycia doświadczeń, dokonując generalizacji samoobserwacji oraz nieustannie rozwijając swoje umiejętności zadaniowe. W ćwiczeniu wykorzystuje się Kartę pracy M18 „Oswajanie problemów”.

Ćwiczenie jest realizowane indywidualnie i w parach.

Przebieg ćwiczenia	
Etap 1	Praca indywidualna Każdy z uczniów wypisuje na kartce najczęstsze problemy, jakich doświadcza w szkole, podczas nauki, podczas praktyk lub w wykonywanej pracy (wypisane problemy mogą stać się bowiem przeszkodami do zrealizowania wizji swojego przyszłego życia) i wypełnia M18 Karta pracy: Oswajanie problemów.
Etap 2	Praca w grupach Na forum grupy każdy z uczniów odczytuje, co zapisał na karcie, a reszta grupy wymienia pomysły, co jeszcze pomogłoby danej osobie pokonać przeszkody w rozwiązywaniu problemów.

Pytania podsumowujące ćwiczenie:

- Co Ci pomogło w podziale problemów na 3 rodzaje – na te, które możesz rozwiązać sam/-a; na te których nie możesz rozwiązać sam/-a oraz na te, które możesz rozwiązać przy wsparciu innych osób?
- Co teraz myślisz o swoich problemach?
- Czego nauczyło Cię to ćwiczenie?

Ćwiczenie 2: Różne wersje kariery

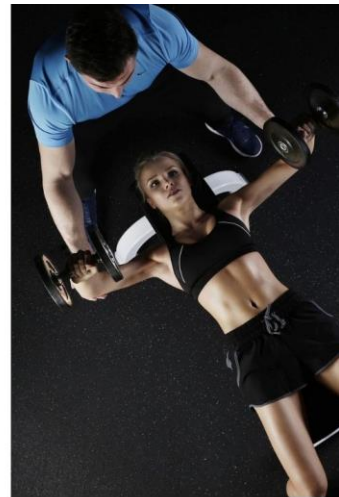
Ćwiczenie to inspirowuje ucznia do planowania alternatywnych możliwości edukacji, prowadzących do wykonywania wymarzonego zawodu. Jego celem jest zaplanowanie przez ucznia / uczennicę alternatywnych ścieżek edukacyjnych, prowadzących do wykonywania wymarzonego zawodu (z uwzględnieniem sytuacji zmiany).

Ćwiczenie jest opracowywane indywidualnie, praca przebiega w trzech etapach.

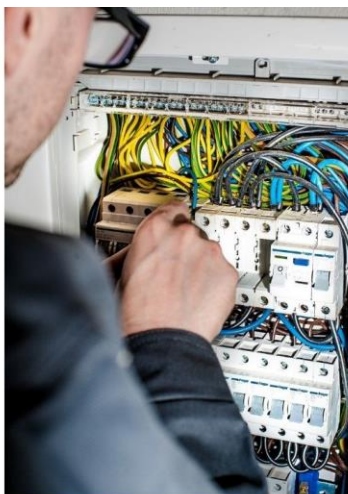
Przebieg ćwiczenia	
Etap 1	Uczniowie zostają poproszeni o wyobrażenie sobie pracy swoich marzeń (co najbardziej chcieliby robić zawodowo) oraz o wyrysowanie ścieżki edukacyjnej, prowadzącej ich do realizacji tego marzenia.
Etap 2	Uczniowie zostają poproszeni o wyobrażenie sobie, że z jakichś powodów (nieprzewidzianych, niezaplanowanych) nie mogą pójść tą ścieżką edukacyjną, nie będą mogli zdobyć pracy swoich marzeń. Muszą więc zdecydować się na pracę drugiego wyboru. Co by to mogło być? Nowa praca związana jest z nową ścieżką edukacyjną. Jeśli uczniowie wiedzą, jak ona powinna przebiegać, to mogą ją narysować. Jeśli nie wiedzą, to przechodzą do etapu trzeciego.
Etap 3	Po raz kolejny, z jakichś nieprzewidzianych powodów uczeń / uczennica nie może podążać wcześniej wybraną ścieżką (ścieżką drugiego wyboru). Na jaką kolejną ścieżkę edukacyjną mógłby / mogłaby się zdecydować? Jaką pracę mógłby / mogłaby jeszcze ewentualnie wykonywać?

Pytania podsumowujące ćwiczenie:

- Czy miałeś/-aś problem z ustaleniem, co miałyby być pracą Twoich marzeń? Jeśli tak, to jak myślisz, dlaczego? Jeśli nie, to również zastanów się, dlaczego?
- Co czułeś/-aś, gdy musiałeś/-aś porzucić pracę swoich marzeń na rzecz „pracy drugiego wyboru”?
- Co miałeś/-aś ochotę zrobić w sytuacji, gdy usłyszałeś/-aś, że Twoje plany nie mogą się zrealizować?
- Sprawdź, na ile jesteś elastyczny/-a w tworzeniu alternatywnych wizji kariery zawodowej? Ile wariantów kariery zawodowej mógłbyś / mogłabyś jeszcze wymyślić?

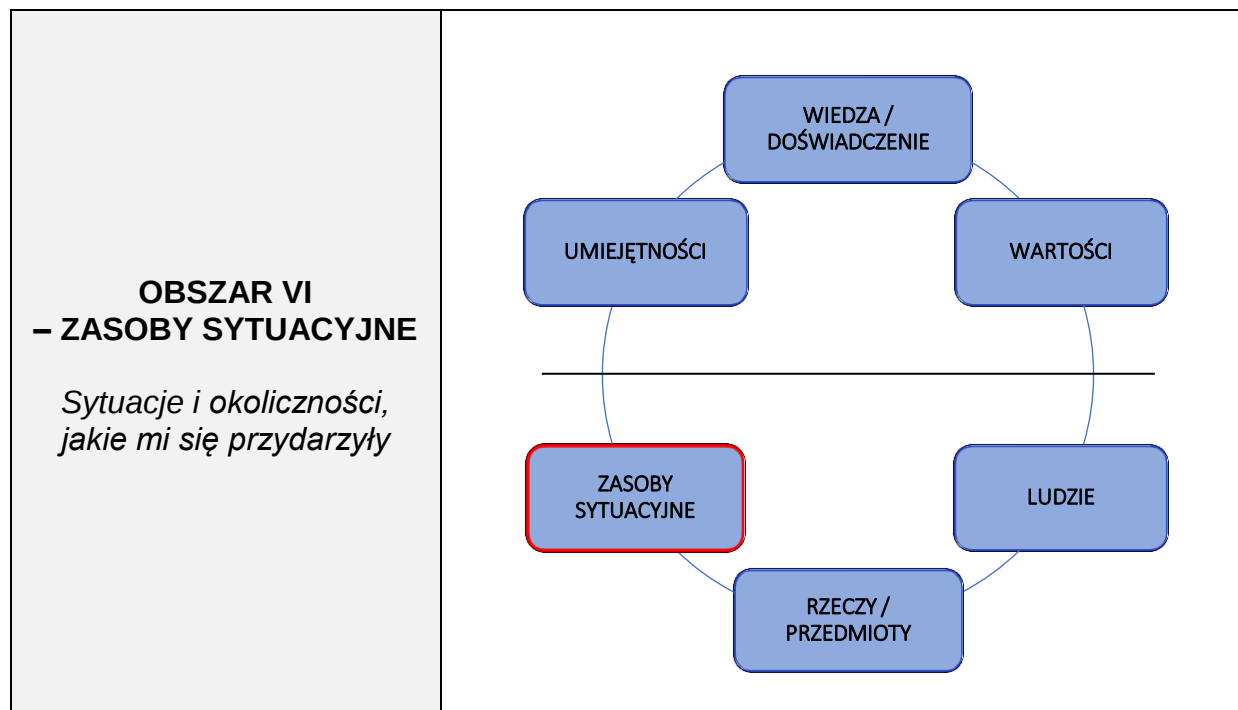

2.7 Obszar VI: Zasoby sytuacyjne

Szóstym elementem „Koła zasobów” są zasoby sytuacyjne. Mowa więc o wszystkich sytuacjach i okolicznościach, które stały się udziałem ucznia, a z doświadczenia których może on generować swoje zasoby. Uczeń będzie tu poszukiwał odpowiedzi na pytania o rodzaj okoliczności sprzyjających mu w podejmowaniu decyzji oraz o to, w jaki sposób realizować zmianę w danym kontekście sytuacyjnym. Pomocne okażą się tu dwie wskazówki metodyczne:

Ćwiczenie 1: Analiza zawodowych biografii wraz z Materiały pomocnicze M10: „Kariera zawodowa Coco Chanel oraz M11 Materiał pomocniczy: Kariera zawodowa twórcy KFC – Harlanda Sandersa) oraz Ćwiczenie 2: Drogi i bezdroża.

Ćwiczenie 1: Analiza zawodowych biografii

Ćwiczenie umożliwia zapoznanie z różnorodnością sytuacji i okoliczności, które mogą mieć wpływ na przebieg kariery zawodowej przez zapoznanie z nielinearnymi karierami zawodowymi. Uczniowie ćwiczą umiejętność analizowania karier zawodowych innych osób (i swoich własnych). Do wykonania ćwiczenia wykorzystywane są M10 Materiał pomocniczy: Kariera zawodowa Coco Chanel oraz M11 Materiał pomocniczy: Kariera zawodowa twórcy KFC – Harlanda Sandersa.

Ćwiczenie realizuje się w zespołach 3- lub 4-osobowych.

Przebieg ćwiczenia	
Etap 1	Każdy zespół otrzymuje materiały pomocnicze z opisem kariery zawodowej znanej osoby. Do wyboru są dwa opisy karier zawodowych: ▪ M10 Materiał pomocniczy: Kariera zawodowa Coco Chanel ▪ M11 Materiał pomocniczy: Kariera zawodowa twórcy KFC – Harlanda Sandersa.
Etap 2	Uczniowie mają za zadanie przeczytać przebieg kariery zawodowej danej osoby oraz narysować tzw. mapę drogi zawodowej (muszą zastanowić się, w jakiej graficznej formie będą mogli zaprezentować karierę danej osoby). W zależności od typu kariery uczniowie mogą narysować ją jako drabinę, piramidę (wspinanie się po szczeblach kariery), jako drogę, szlak górski, spiralę, serpentynę (kariera „z zakrętami”), drzewo, dłoń (kariera jako niepowiązane ze sobą zdarzenia / czynności) i wiele innych. Mapa drogi zawodowej powinna zawierać wszystkie etapy dojścia do sukcesu oraz tzw. momenty przełomowe, tj. sytuacje kryzysowe, przypadkowe zdarzenia, sprzyjające i niesprzyjające sytuacje i okoliczności itp.
Etap 3	Prezentacja opracowań na forum klasy. Prezentujący je uczniowie starają się wymienić wszystkie zdarzenia i okoliczności, które przydarzyły się głównemu bohaterowi, a które miały wpływ na przebieg jego kariery zawodowej.

Uwaga!

Do ćwiczenia można wykorzystać również biografie zawodowe osób, które są podziwiane przez współczesną młodzież – znanych sportowców, celebrytów, youtuberów. Kryterium wyboru biografii do analizy w tym ćwiczeniu była różnorodność zdarzeń i okoliczności, które pojawiały się na drodze zawodowej tych osób.

Pytania podsumowujące ćwiczenie:

- Czy zadanie narysowania drogi zawodowej znanej osoby i zidentyfikowania znaczących zdarzeń w jej karierze sprawiło Ci trudność? Jeśli tak, to zastanów się i spróbuj odpowiedzieć, dlaczego? Z czym miałeś/-aś największą trudność?
- Określ, jaką rolę pełniły w życiu znanych osób znaczące zdarzenia (z dzieciństwa i wieku młodzieńczego).
- Spróbuj odnaleźć powiązanie owych zdarzeń z późniejszymi wyborami w karierze zawodowej tych osób.

M10 Materiał pomocniczy: Kariera zawodowa Coco Chanel

Jako 11-latką Gabrielle Bonheur Chanel trafiła wraz z siostrami do sierocińca prowadzonego przez zakonnice. Ciemny, masywny zakon od początku nie był przyjazny dla Coco. Spędziła w dyscyplinie i szorstkiej atmosferze siedem lat. W sierocińcu nie było luster, Gabrielle nigdy nie oglądała się w rzeczach, jakie przynosiły jej siostry zakonne. Raz do roku dostawała sztyty na miarę czarny strój, a marzyła się jej kolorowa sukienka. Już wtedy postanowiła, że gdy opuści zakon, jej życie będzie wolne od jakichkolwiek ograniczeń. Miała 18 lat, kiedy wreszcie mogła o sobie zdecydować. Jako że sama musiała zarobić na swoje utrzymanie, zajęła się tym, czego nauczyły ją siostry – szyciem. Udała się do Vichy, gdzie poza pracą w zakładzie śpiewała w żołnierskich koszarach. Tam właśnie zaśpiewała piosenkę o dziewczynie, która zgubiła swojego pieska Coco. Od tamtej pory wszyscy w lokalu zaczęli ją tak nazywać i pod tym pseudonimem, początkowo dla Gabrielle nieco obraźliwym, poznał ją świat.

Na początku swojej drogi nie miała pieniędzy i musiała poprosić o pożyczkę na otwarcie salonu z nakryciami głowy. Przyjaciele nie sądzili, by z pieniędzy tych mogła zrobić większy użytek. Nie liczyli nawet, że kiedykolwiek zwróci dług. Ale mimo braku wsparcia, nie dała się odwieść od pomysłu i szła kapelusze. Pierwsze projekty powstały dzięki inspiracjom ascetycznego stylu obowiązującego w sierocińcu. Jej nakrycia głowy były proste, bez ciężaru ozdób i falban. Sukces, jaki odniósł salon, przerósł najśmielsze oczekiwania nie tylko osób postronnych, ale i samej Chanel. Wkrótce oddała pożyczone pieniądze, a resztę sumy przeznaczyła na otwarcie domu mody, który przy Rue Cambon w Paryżu stoi do dziś.

Popularyzowany przez nią styl proponował prosty krój, ozdabiany dużą ilością biżuterii. Łączenie elementów sportowych z perłami nie od razu przypadło kobietom do gustu. Z czasem odważyła się także uśmiercić kolory, narzucając czerń i biel. Jeszcze niedawno kobiety wbijały ciała w krępujące gorsety, gdy niemal z dnia na dzień włożyły na nogi spodnie. Jak pokazał czas, intuicja Chanel jej nie zawiodła. Stroje zyskiwały coraz większą popularność, dzięki czemu zarobiła wystarczająco dużo, by nigdy już nie prosić o pieniądze. Słynną „małą czarną” w 1926 roku okrzyknięto „Fordem marki Chanel” – szczytem elegancji i prostoty. Nigdy wcześniej nie doszło do takiej rewolucji w modzie, jak w latach, gdy Coco narzuciła kobietom „sukienkę z przyszłości” z logo podwójnego C. Jednak światową sławę zyskała dopiero, gdy rynek opanowały perfumy Chanel No. 5. Zapach ten jest najbardziej rozpoznawalnym na świecie i sprzedaje się średnio co pół minuty.

Mimo coraz większej sławy i majątku, życie jej nie rozpieszczało. Największym ciosem była dla niej śmierć mężczyzny, w którym była szaleńczo zakochana. Zginął w wypadku wracając od innej kobiety. Przez moment wydawało się jej, że straciła wszystko. Zarządziła, by całą jej sypialnię pomalować na czarno. Po jednym dniu zmieniła jednak zdanie, przemalowała pokój na biało i wzięła się do pracy.

Nigdy nie zaniedbywała obowiązków. Dbała o karierę i dalszy rozwój firmy. Dała pracę tysiącom kobiet, od których jednak wiele wymagała. Sama pracowała tak długo, aż wszyscy dookoła padali ze zmęczenia. Poprawiali kostium dotąd, aż Chanel uznała, że jest idealny. Była perfekcjonistką. Pracowała nawet w soboty, chciała przychodzić do zakładu także w niedziele, ale jej pracownicy się na to nie zgodzili.

Z czasem zaczęło zabiegać o nią także Hollywood. Marilyn Monroe zapytana, w co ubiera się do snu spontanicznie powiedziała, że tylko w Chanel No. 5. Ameryka lat pięćdziesiątych

pokochała jej ubrania i perfumy. Nawet żona prezydenta Kennedy'ego, Jacqueline, wybierała stroje z kolekcji prezentowanych przez Chanel. Kochano ją nie tyle za tworzenie mody, co za tworzenie rewolucji.

II wojna światowa nie uchroniła jej jednak przed zamknięciem salonu. W pierwszych latach po zakończeniu wojny działań nie wróciła do biznesu. Wielu myślało, że już nigdy się jej to nie uda. Ale Mademoiselle, mimo że miała już 70 lat, w 1954 roku zaprezentowała Paryżowi swoją nową kolekcję. Francja krytycznie odniosła się do powrotu Coco, jednak ta nie zaprzestała szycia. Zmarła w trakcie przygotowywania kolejnego pokazu.

Inspiracją do opisanie historii Coco Chanel były informacje zaczerpnięte z opublikowanego w Internecie tekstu P. Szewczyk „Kobieca rewolucja – historia sukcesu Coco Chanel”. Protokół dostępu: <https://aux6coins.wordpress.com/2016/05/31/kobieca-rewolucja-historia-sukcesu-coco-chanel/>. Data dostępu: 10.11.2020).

M11 Materiał pomocniczy: Kariera zawodowa twórcy KFC – Harlanda Sandersa

Harland Sanders miewał mnóstwo wizji. Jedna z tych wizji zaowocowała restauracjami szybkiej obsługi – KFC (Kentucky Fried Chicken). Początki nie były łatwe, ale upór Harlanda był jednak silniejszy. Jego historia sięga 1896 roku. Małemu Harlandowi zmarł ojciec, a matka podjęła pracę zarobkową, by móc utrzymać rodzinę. Sześcioletni wówczas Harland musiał codziennie młodszemu rodzeństwu gotować obiad. Tak się wyszkolił, że po roku był niemal mistrzem w kucharskim fachu. To spowodowało, że w wieku 10 lat zatrudniono go za 2 dolary miesięcznie w kuchni na pobliskiej farmie.

Kiedy w 1902 roku matka wyszła ponownie za mąż, niezadowolony z jej ożenku Harland opuścił rodzinny dom. Jako 12-latek podjął się pracy robotnika na farmie w Greenwood. Praca ta nie dawała mu jednak żadnego zadowolenia, zwolnił się i jako 15-latek obsługiwał odtąd linię tramwajową w mieście New Albany. Następnie na pół roku zaciągnął się do wojska na Kubie, potem przez pewien czas był strażakiem. Wszechstronna edukacja umożliwiła mu ukończenie studiów prawniczych, po których został mianowany sędzią pokoju. Człowiek ten podjął się jeszcze innych dodatkowych zajęć – akwizytora ubezpieczeniowego, sternika na rzeczonym statku parowym i sprzedawcy opon samochodowych.

W wieku 40 lat stał się właścicielem małej stacji benzynowej w Kentucky, nie zdając sobie absolutnie sprawy, iż wkrótce jego miejscowość stanie się znakiem rozpoznawczym jego nowej firmy. Kierowcy, którym w czasie jazdy dokuczał głód, zatrzymywali się na jego stacji benzynowej w nadziei, że spożyją jakikolwiek posiłek. Tak zrodził się u Harlanda pomysł małej jadłodajni, która w krótkim czasie znana była w całej okolicy. Przedsiębiorczy Harland uruchomił wkrótce po przeciwnej stronie ulicy motel z restauracją. Dla nadania restauracji większego rozgłosu, wymyślił potrawę z kurczaka o charakterystycznym, dotąd niespotykanym smaku. W tym celu opracował specjalną panierkę, składającą się z jedenastu różnych ziół i przypraw korzennych. Chrupki kurczak zdobył wkrótce ogromne uznanie w całym stanie. W 1935 roku gubernator Ruby Laffoon wyróżnił go zaszczytnym tytułem „Kentucky Colonel”.

Jednak, jak mówi znane przysłowie, fortuna kołem się toczy. Przykry los nie ominął Harlanda. W latach 50. ubiegłego stulecia popadł on w poważne tarapaty finansowe i zbankrutował. Odtąd utrzymywał się z comiesięcznej zapomogi socjalnej w wysokości 105 dolarów. W 1952 roku 62-letni wówczas Harland Sanders, niegdyś szczytający się mianem „Kentucky Colonel”, był bankrutem. Sytuacja ta nie złamała go jednak, spakował swój dobytek i wyruszył samochodem na podbój całego stanu. Po drodze zatrzymywał się w napotkanych restauracjach, proponując właścicielom serwowanie legendarnego kurczaka w tajemniczej panierce w zamian za ćwierćdolarową prowizję od każdej skonsumowanej porcji. Restauratorzy przystali na jego propozycję. Odtąd chrupkie kurczaki w tajemniczej panierce przynosiły restauratorom ogromne zyski, zasilając tym samym kieszeń Harlanda. Pod koniec 1964 roku w ponad 600 amerykańskich i kanadyjskich restauracjach delectowano się już tylko chrupkami kurczakami. W wieku 74 lat Harland Sanders odsprzedał swój udział za dwa miliony dolarów przedsiębiorstwu gastronomicznemu KFC, które dla zachowania szacunku wobec sędziwego Harlanda Sandersa, zachowało po dzień dzisiejszy jego logo – twarz mile uśmiechniętego pana w okularach i z charakterystyczną szpicbródką.

Inspiracją do opisania historii Harlanda Sandersa były informacje zaczerpnięte z opublikowanego w Internecie tekstu R. Czok, „KFC. Niezwykła historia pana z charakterystyczną szpicbródką”. Protokół dostępu: <https://projektowane.pl/starszy-pan-ze-szpicbrodka-a-logo-kfc/>. Data dostępu: 10.11.2020.

Ćwiczenie 2: Drogi i bezdroża

Celem ćwiczenia jest nabywanie umiejętności refleksyjnej analizy drogi życiowej bliskiej osoby, zwrócenie uwagi na przeszkody i okoliczności sprzyjające, stojące na drodze życiowej bliskiej osoby oraz rekonstrukcja wiedzy na temat etapów jej drogi zawodowej w kontekście wcześniejszych planów, drogi edukacyjnej i dokonywanych wyborów.

Ćwiczenie uczniowie realizują indywidualnie.

Przebieg ćwiczenia	
Etap 1	Drogi Uczeń/uczennica ma za zadanie przeanalizować drogę zawodową jednej z bliskich mu / jej osób (rodziców, dziadków, osób z lub spoza rodziny). W tym celu na kartce wyrysowuje etapy drogi zawodowej wybranej osoby (w dowolnej formie: drabiny, piramidy, drogi, szlaku górskiego, innej). Wykonując rysunek uwzględnia odpowiedzi na pytania: ▪ O jakiej pracy ta osoba marzyła jako dziecko? ▪ Do jakiej szkoły podstawowej uczęszczała (dużej / małej, w mieście / na wsi)? ▪ Jaką wybrała szkołę średnią? ▪ Co się działo po ukończeniu szkoły średniej? ▪ Jakie prace wykonywała w swoim życiu? ▪ Czy lubi swoją pracę? Jak o niej mówi? ▪ Jak często ją zmieniała?
Etap 2	Bezdroża Uczniowie zastanawiają się i zamieszczają na rysunku drogę, którą w swoim życiu odrzuciła bliska osoba. Zaznaczają również jej niespełnione marzenia zawodowe. Prezentacja opracowań na forum klasy.

Uwaga!

Przed wykonaniem tego zadania uczniowie muszą czasem najpierw zebrać potrzebne informacje od osób, których drogi zawodowe będą analizować.

Pytania podsumowujące ćwiczenie:

- Czy narysowanie drogi zawodowej bliskiej Ci osoby sprawiło Ci trudność? Jeśli tak, to zastanów się i spróbuj odpowiedzieć, dlaczego? Z czym miałeś/-aś największą trudność?
- Jeśli narysowanie drogi zawodowej bliskiej Ci osoby nie sprawiło Ci większych trudności, to spróbuj się zastanowić, dlaczego? (np. Wiesz, jakie szkoły ukończyła ta osoba. Wiesz, o czym marzyła jako dziecko. Potrafisz określić jej stosunek emocjonalny do wykonywanej pracy. W domu często się o tym rozmawiało.).
- Spróbuj wymienić wszystkie zdarzenia i okoliczności, które przydarzyły się znanej Ci osobie, a które miały wpływ na przebieg jej kariery zawodowej.
- Czy na drodze zawodowej bliskiej Ci osoby był choć jeden punkt, który wyjątkowo Cię zainteresował?
- Jak skomentujesz drogę zawodową, którą odrzuciła znana Ci osoba?
- Czego nauczyło Cię to ćwiczenie?

2.8 Podsumowanie części II

Prezentowana część opracowania stanowi podsumowanie dotychczasowych treści i refleksji, które stały się udziałem ucznia podczas pracy w trakcie dotychczasowych ćwiczeń. W podsumowaniu uczeń zostaje ukierunkowany na pracę w kontekście wyboru drogi zawodowej lub zawodu. Ma też możliwość nabycia umiejętności sprawnego i użytecznego poruszania się po kole zasobów i wykorzystywania go w dokonywanych przez siebie wyborach. Nauczyciel otrzyma tu dwie wskazówki metodyczne:

Ćwiczenie 1: Zawodowe zasoby (tu: M12 Materiał pomocniczy: Koło zasobów oraz **Ćwiczenie 2: Moje zasoby i zawody** (wraz z materiałem **Błąd! Nie można odnaleźć źródła dwołania.**)

lub odpowiednio inny materiał. **3. CZĘŚĆ III: DZIAŁAM**

W tej części modułu nauczyciel otrzyma wsparcie metodyczne w zakresie planowania i modelowania wraz z uczniem alternatywnych ścieżek edukacyjnych i zawodowych. Otrzyma również wskazówkę do tego, jak formułować informację zwrotną na temat zasobów ucznia i możliwości wykorzystania ich w zawodowych wyborach oraz w jaki sposób dokonywać modyfikacji zaplanowanych wcześniej działań.

Wskazówki diagnostyczne do ćwiczeń

Stosując proponowane w tym rozdziale ćwiczenia:

- **Ćwiczenie 1: Ewaluacja koła zasobów**
- **Ćwiczenie 2: Ewaluacja zawodowego „Koła zasobów”**
- **Ćwiczenie 3: Informacja zwrotna**

nauczyciel prowadzi obserwację mającą na celu:

- określenie, który z uczniów z łatwością stosuje narzędzie „Koło zasobów” i potrafi się do niego odwoływać;
- określenie, które pytania / obszary „Koła zasobów” są przez uczniów częściej wybierane do opisu, a z którymi doświadczają trudności;
- rozpoznanie, w jakim stopniu dany uczeń potrafi zastosować technikę skalowania;
- określenie, w jaki sposób dany uczeń potrafi przyjąć informację zwrotną na swój temat; jakie reakcje temu towarzyszą.

Stosując proponowane w tym rozdziale ćwiczenia:

- **Błąd! Wynik nieprawidłowy dla tabeli.**
- **Ćwiczenie 2: Różne wersje kariery**

nauczyciel prowadzi obserwację mającą na celu:

- określenie, na ile dany uczeń posiada umiejętność elastycznego podejścia do doświadczanych problemów;
- określenie, w jakim stopniu dany uczeń posiada łatwość / ma problemy ze znajdowaniem rozwiązań wobec pojawiających się trudności.

3.1 Kompetencje

Po opracowaniu tego rozdziału nauczyciel będzie:

- potrafił wesprzeć ucznia w procesie ewaluacji i planowania jego pracy, ścieżki edukacyjnej lub / i zawodowej
- w stanie w konstruktywny sposób sformułować informację zwrotną dla ucznia na temat jego mocnych stron, obszarów wymagających korekty, jak również umiejętności wykorzystania wiedzy na temat zawodów do planowania ścieżki edukacyjnej i zawodowej,
- potrafił przygotować ucznia na niepożądane sytuacje, mogące wystąpić przy realizacji zaplanowanego działania.

3.2 Ewaluacja i planowanie pracy

W tej części opracowania nauczyciel otrzyma trzy wskazówki metodyczne służące do dokonania ewaluacji wcześniej przeprowadzonych z uczniem ćwiczeń. Pierwszą wskazówką jest [Ćwiczenie 1: Ewaluacja koła zasobów](#), w którym wykorzystuje się technikę skalowania (M15 Karta pracy: Skalowanie koła zasobów). Drugą jest [Ćwiczenie 2: Ewaluacja zawodowego koła zasobów wraz z M16 Karta pracy: Skalowanie zawodowego koła zasobów](#). Ostatnią, trzecią wskazówkę metodyczną stanowią przeznaczona dla nauczyciela propozycja dotycząca formułowania informacji zwrotnej. Służą one sporządzeniu przez niego konstruktywnej informacji zwrotnej na temat mocnych stron ucznia oraz obszarów wymagających korekty. ([Ćwiczenie 3: Informacja zwrotna](#)).

Ćwiczenie 1: Ewaluacja koła zasobów

Ćwiczenie ma na celu określenie przez ucznia / uczennicę, w jakim stopniu potrafi zidentyfikować i nazwać swoje zasoby oraz obszary wymagające dalszej pracy.

Ćwiczenie jest realizowane w formie indywidualnej pracy ucznia z nauczycielem.

Przebieg ćwiczenia	
Etap 1	Każdy uczeń, po dokładnym zapoznaniu się z narzędziem „Koło zasobów” oraz po określeniu, który z jego elementów sprawia mu trudność względnie przychodzi mu z łatwością, przystępuje do indywidualnej pracy mającej na celu określenie swoich własnych zasobów.
Etap 2	Praca z Kartą pracy M15 „Skalowanie koła zasobów”, w indywidualnej relacji z nauczycielem.

Pytania podsumowujące ćwiczenie:

- Wypełnienie którego elementu z **M15 Karta pracy: Skalowanie koła zasobów** sprawiło Ci największą trudność? Jak myślisz, z czego to wynika? Czego potrzebujesz, aby pokonać tę trudność?
- Wypełnienie którego elementu z **M15 Karta pracy: Skalowanie koła zasobów** było dla Ciebie łatwe? Jak myślisz, z czego to wynika? Dzięki jakim Twoim zasobom było to możliwe?

M15 Karta pracy: Skalowanie koła zasobów

5. Zaznacz na skali od 1 do 10 (gdzie punkt 1 oznacza, że masz duże trudności w określeniu swoich zasobów, a 10 oznacza, że nie masz z tym żadnych trudności), w jakim stopniu potrafisz określić własne zasoby.

1	→	2	→	3	→	4	→	5	→	6	→	7	→	8	→	9	→	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

6. Powiedz, co pozwoliło Ci ocenić umiejętność identyfikacji zasobów na (Twoja ocena z punktu 1), a nie na niższym poziomie. Dzięki czemu jest to właśnie ten stopień na skali?

.....

.....

.....

.....

7. Wyobraź sobie teraz taki moment w Twojej niedalekiej przyszłości, kiedy na skali od 1 do 10 będziesz mógł / mogła ocenić umiejętność określenia własnych zasobów trochę wyżej niż oceniłeś/-aś to w punkcie 1. Po czym poznasz, że będziesz mógł / mogła dać sobie wyższą notę? Czego / kogo do tego potrzebujesz?

.....

.....

.....

.....

8. Zastanów się, jakie będą Twoje najbliższe dwa lub trzy kroki w kierunku tego, abyś rzeczywiście za jakiś czas mógł / mogła powiedzieć, że na tej skali od jesteś trochę wyżej niż obecnie. Powiedz: co, gdzie, kiedy i w jaki sposób zrobisz, kto będzie Tobie w tym pomagał, jakie myśli i uczucia będą Ci pomocne, aby wykonać te kroki. Zaplanuj je z nauczycielem.

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 2: Ewaluacja zawodowego „Koła zasobów”.

Ćwiczenie wspiera określenie, w jakim stopniu uczeń/uczennica nabył/-a umiejętność adaptacji wiedzy o swoich zasobach do planowania obszaru edukacyjnego i zawodowego, oraz określenie obszarów wymagających dalszej pracy.

Ćwiczenie jest realizowane w formie indywidualnej pracy ucznia z nauczycielem.

Przebieg ćwiczenia	
Etap 1	Każdy uczeń, po dokładnym zapoznaniu się z narzędziem „Koło zasobów” i wykonaniu Ćwiczenia 3.3.1 „Ewaluacja Koła zasobów” przystępuje do indywidualnej pracy mającej na celu określenie umiejętności wykorzystania wiedzy o zasobach do planowania swojej ścieżki edukacyjnej lub zawodowej.
Etap 2	Praca z Kartą pracy M16 Karta pracy: Skalowanie zawodowego koła zasobów w indywidualnej relacji z nauczycielem.

Pytania podsumowujące ćwiczenie:

- ✓ Wypełnienie którego elementu z karty pracy **M16 Karta pracy: Skalowanie zawodowego koła zasobów** sprawiło Ci największą trudność? Jak myślisz, z czego to wynika? Czego potrzebujesz, aby pokonać tę trudność?
- ✓ Wypełnienie którego elementu z karty pracy **M16 Karta pracy: Skalowanie zawodowego koła zasobów** było dla Ciebie łatwe? Jak myślisz, z czego to wynika? Dzięki jakim Twoim zasobom było to możliwe?

M16 Karta pracy: Skalowanie zawodowego koła zasobów

5. Zaznacz na skali od 1 do 10 (gdzie punkt 1 oznacza, że masz duże trudności w adaptacji wiedzy o zasobach do planowania ścieżki zawodowej, a 10 oznacza, że nie masz z tym żadnych trudności), w jakim stopniu nabyłeś/-aś umiejętność wykorzystania wiedzy o swoich zasobach do planowania obszaru edukacyjnego i zawodowego.

1	→	2	→	3	→	4	→	5	→	6	→	7	→	8	→	9	→	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

6. Powiedz, co pozwoliło Ci ocenić umiejętność wykorzystania wiedzy o swoich zasobach do planowania obszaru edukacyjnego i zawodowego na (Twoja ocena z punktu 1). Dzięki czemu jest to właśnie ten stopień na skali?

.....

.....

.....

.....

.....

7. Wyobraź sobie teraz taki moment w Twojej niedalekiej przyszłości, kiedy na skali od 1 do 10 będziesz mógł / mogła ocenić umiejętność wykorzystania wiedzy o swoich zasobach do planowania obszaru edukacyjnego i zawodowego trochę wyżej niż oceniałeś/-aś to w punkcie 1. Po czym poznasz, że będziesz mógł / mogła dać sobie wyższą notę? Czego / kogo do tego potrzebujesz?

.....

.....

.....

.....

.....

8. Zastanów się, jakie będą Twoje najbliższe dwa lub trzy kroki w kierunku tego, abyś rzeczywiście za jakiś czas mógł / mogła powiedzieć, że na tej skali jesteś trochę wyżej niż obecnie. Powiedz: co, gdzie, kiedy i w jaki sposób zrobisz, kto będzie Tobie w tym pomagał, jakie myśli i uczucia będą Ci pomocne, aby wykonać te kroki. Zaplanuj je z nauczycielem.

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 3: Informacja zwrotna

Ćwiczenie wspiera sporządzenie przez nauczyciela konstruktywnej informacji zwrotnej o uczniu na temat jego mocnych stron oraz obszarów wymagających korekty, a przede wszystkim o tym, czy nabył on umiejętność adaptacji wiedzy o swoich zasobach do planowania obszaru edukacyjnego i zawodowego.

Sposób wykonania zadania:

Nauczyciel sporządza informację zwrotną dla ucznia uwzględniając:

- jakość wykonania przez ucznia poszczególnych ćwiczeń,
- odpowiedzi udzielane przez niego po wykonaniu każdego zadania (odpowiedzi na tzw. pytania pomocnicze),
- refleksje wynikające z obserwacji diagnostycznych, prowadzonych przez nauczyciela w trakcie wykonywania ćwiczeń przez ucznia,
- kroki do dalszej pracy, wyodrębnione wraz z uczniem w ćwiczeniach dotyczących skalowania.

Uwaga!

Zamieszczone poniżej wskazówki na temat formułowania informacji zwrotnej należy traktować jako ogólne zalecenia, które należy modyfikować w zależności od potrzeb.

M17 Materiał pomocniczy: Wskazówki na temat formułowania informacji zwrotnej

Informacja zwrotna dla ucznia powinna zawierać cztery elementy:

5. Wyszczególnienie i docenienie dobrych elementów pracy ucznia.
6. Odnotowanie tego, co wymaga poprawienia lub dodatkowej pracy ze strony ucznia.
7. Wskazówki, w jaki sposób uczeń powinien poprawić pracę.
8. Wskazówki, w jakim kierunku uczeń powinien pracować dalej.

5. Wyszczególnienie i docenienie dobrych elementów pracy ucznia:

- Identyfikacja i docenienie mocnych stron pracy ucznia (nierozpoczynanie od zaznaczania i wymieniania błędów). Jest to zgodne z założeniem, że sukcesy motywują, wpływają na wzrost wiary we własne możliwości, budują poczucie sprawstwa, otwierają na przyjmowanie.
- Przykłady sformułowań: „*Mocną stroną twojej pracy jest...*”; „*W twojej pracy doceniam...*”; „*Dobrze wykonałeś...*”; „*Cieszę się, że...*”; „*Zrobiło na mnie wrażenie...*”; „*Bardzo dobre efekty osiągnąłeś w...*”; „*Możesz być bardzo zadowolony z...*”.
- Ważne jest to, co następuje po podanych zwrotach, gdyż uczeń musi wiedzieć, za co dokładnie został doceniony. Sformułowanie „*Podoba mi się twoja praca*” jest pustą pochwałą.

6. Odnotowanie tego, co wymaga poprawienia lub dodatkowej pracy:

- Informację o niedociągnięciach warto przekazywać w sposób rzeczowy (mówimy o faktach), a nie emocjonalny (komunikaty krytyczne powinny mieć formę, która ułatwi ich przyjmowanie).
- Przydatne mogą być takie sformułowania jak: „*Zaznaczyłem takie pomyłki...*”; „*Zaobserwowałem, że...*”; „*Rzuciło mi się w oczy, że...*”; „*Odnotowałam jeden / kilka braków...*”; „*Co myślisz o takiej modyfikacji...?*”.
- Wymienione sformułowania zawierają komunikat „ja” i sprawiają, że uczeń odbiera je jako przejaw opieki nauczyciela, a nie chęć wytykania błędów. Zaleca się niekorzystanie z takich form jak: „*Nie zrobisz...*”; „*Nie wykonałeś...*”; „*Niedobrze wpisałeś...*”; „*Źle obliczyłeś...*”; „*Niepoprawnie nazwałeś...*”.

7. Wskazówki, w jaki sposób uczeń powinien poprawić pracę:

- To precyzyjne instrukcje do poprawy.
- Formułowane są w taki sposób, aby uczeń zrozumiał, na czym polega popełniony błąd, czego brakuje w pracy oraz jak wprowadzić korektę, aby efekt spełniał oczekiwania nauczyciela.
- Najprościej jest posługiwać się językiem instrukcji: „*Rozważ zamianę...*”; „*Weź pod uwagę...*”; „*W swoich planach uwzględnij...*”; „*Zwróć uwagę...*”; „*Porównaj...*”; „*Zastanów się...*” itp.
- Wskazówki powinny być formułowane w sposób jasny i zwięzły.

8. Wskazówki, w jakim kierunku uczeń powinien pracować dalej:

- Warto, aby nauczyciel dawał uczniom wskazówki, nawet wtedy, gdy całą pracę wykonali dobrze, to tzw. rekomendacje na przyszłość.

Można na przykład:

- podać konkretne wskazówki pomagające podnieść poziom pracy,
- zachęcić do podjęcia nowego wyzwania, uświadamiając korzyści dla rozwoju,
- pobudzić do pracy, wskazując zachęcający cel,
- postawić pytanie wzbudzające refleksję na temat wykonanego zadania,
- podać propozycję lektury – publikacje książkowe lub w Internecie.

3.3 Plan awaryjny – czyli przygotowanie na niepożądane sytuacje

W tej części opracowania nauczyciel otrzyma dwie wskazówki metodyczne służące do przygotowania ucznia na okoliczność nieprzewidzianych zdarzeń, mogących pojawić się w sytuacji planowania ścieżki edukacyjnej i zawodowej. Pierwszą wskazówką jest [Ćwiczenie 1: Oswajanie problemów](#) (wraz z [M18 Karta pracy: Oswajanie problemów](#)), drugą [Ćwiczenie 2: Różne wersje kariery](#). Obie wskazówki konfrontują ucznia z sytuacją zmiany, nieplanowanych zdarzeń, nieprzewidzianych okoliczności.

Wskazówki diagnostyczne do ćwiczeń

Stosując proponowane w tym rozdziale ćwiczenia:

- [Ćwiczenie 1: Oswajanie problemów](#) **Błąd! Wynik nieprawidłowy dla tabeli.**
- [Ćwiczenie 2: Różne wersje kariery](#)

nauczyciel prowadzi obserwację mającą na celu:

- określenie, na ile uczeń / uczennica identyfikuje swoje problemy i potrafi je poklasyfikować przydzielając do 3 grup (sam / sama potrafi je rozwiązać, nie potrafi ich rozwiązać, może je rozwiązać przy pomocy innych);
- określenie, na ile uczeń / uczennica potrafi dokonywać samoobserwacji na temat swoich umiejętności radzenia sobie z problemami i zdobywania nowych doświadczeń w procesie nauki / pracy;
- ustalenie, co uczeń / uczennica myśli o opiniach innych osób na temat różnych możliwości;
- zbadanie elastyczności ucznia / uczennicy w planowaniu drogi edukacyjnej pod kątem przyszłych możliwych zawodów;
- rozpoznanie zdolności uczniów do dokonywania zmian w zaplanowanych działaniach.

Ćwiczenie 1: Oswajanie problemów

Celem ćwiczenia jest określenie, w jakim stopniu uczeń / uczennica jest aktywnym podmiotem kształtującym własną karierę, inicjującym pewne sytuacje, stwarzając sobie możliwości zdobycia doświadczeń, dokonując generalizacji samoobserwacji oraz nieustannie rozwijając swoje umiejętności zadaniowe. W ćwiczeniu wykorzystuje się Kartę pracy M18 „Oswajanie problemów”.

Ćwiczenie jest realizowane indywidualnie i w parach.

Przebieg ćwiczenia	
Etap 1	Praca indywidualna Każdy z uczniów wypisuje na kartce najczęstsze problemy, jakich doświadcza w szkole, podczas nauki, podczas praktyk lub w wykonywanej pracy (wypisane problemy mogą stać się bowiem przeszkodami do zrealizowania wizji swojego przyszłego życia) i wypełnia M18 Karta pracy: Oswajanie problemów.
Etap 2	Praca w grupach Na forum grupy każdy z uczniów odczytuje, co zapisał na karcie, a reszta grupy wymienia pomysły, co jeszcze pomogłoby danej osobie pokonać przeszkody w rozwiązywaniu problemów.

Pytania podsumowujące ćwiczenie:

- Co Ci pomogło w podziale problemów na 3 rodzaje – na te, które możesz rozwiązać sam/-a; na te których nie możesz rozwiązać sam/-a oraz na te, które możesz rozwiązać przy wsparciu innych osób?
- Co teraz myślisz o swoich problemach?
- Czego nauczyło Cię to ćwiczenie?

M18 Karta pracy: Oswajanie problemów

Problemy, które możesz rozwiązać sam / sama	Problemy, których nie możesz rozwiązać sam / sama	Problemy, które możesz rozwiązać przy wsparciu innych osób

Ćwiczenie 2: Różne wersje kariery

Ćwiczenie to inspirowuje ucznia do planowania alternatywnych możliwości edukacji, prowadzących do wykonywania wymarzonego zawodu. Jego celem jest zaplanowanie przez ucznia / uczennicę alternatywnych ścieżek edukacyjnych, prowadzących do wykonywania wymarzonego zawodu (z uwzględnieniem sytuacji zmiany).

Ćwiczenie jest opracowywane indywidualnie, praca przebiega w trzech etapach.

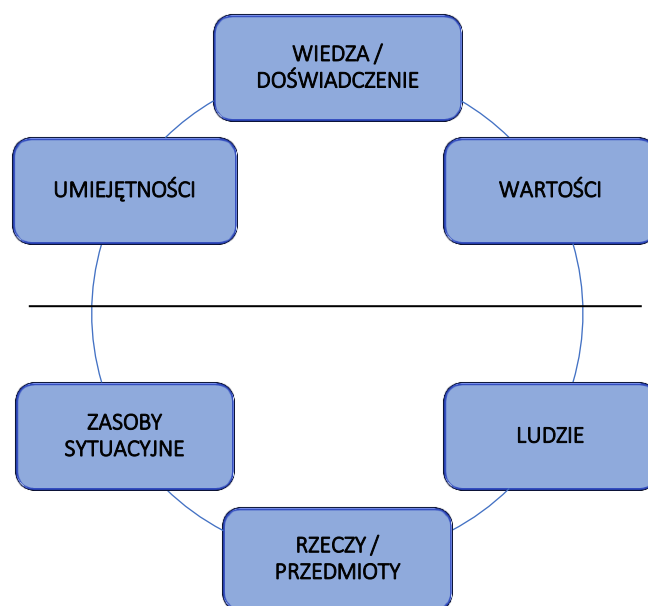
Przebieg ćwiczenia	
Etap 1	Uczniowie zostają poproszeni o wyobrażenie sobie pracy swoich marzeń (co najbardziej chcieliby robić zawodowo) oraz o wyrysowanie ścieżki edukacyjnej, prowadzącej ich do realizacji tego marzenia.
Etap 2	Uczniowie zostają poproszeni o wyobrażenie sobie, że z jakichś powodów (nieprzewidywanych, niezaplanowanych) nie mogą pójść tą ścieżką edukacyjną, nie będą mogli zdobyć pracy swoich marzeń. Muszą więc zdecydować się na pracę drugiego wyboru. Co by to mogło być? Nowa praca związana jest z nową ścieżką edukacyjną. Jeśli uczniowie wiedzą, jak ona powinna przebiegać, to mogą ją narysować. Jeśli nie wiedzą, to przechodzą do etapu trzeciego.
Etap 3	Po raz kolejny, z jakichś nieprzewidywanych powodów uczeń / uczennica nie może podążać wcześniej wybraną ścieżką (ścieżką drugiego wyboru). Na jaką kolejną ścieżkę edukacyjną mógłby / mogłaby się zdecydować? Jaką pracę mógłby / mogłaby jeszcze ewentualnie wykonywać?

Pytania podsumowujące ćwiczenie:

- Czy miałeś/-aś problem z ustaleniem, co miałoby być pracą Twoich marzeń? Jeśli tak, to jak myślisz, dlaczego? Jeśli nie, to również zastanów się, dlaczego?
- Co czułeś/-aś, gdy musiałeś/-aś porzucić pracę swoich marzeń na rzecz „pracy drugiego wyboru”?
- Co miałeś/-aś ochotę zrobić w sytuacji, gdy usłyszałeś/-aś, że Twoje plany nie mogą się zrealizować?
- Sprawdź, na ile jesteś elastyczny/-a w tworzeniu alternatywnych wizji kariery zawodowej? Ile wariantów kariery zawodowej mógłbyś / mogłabyś jeszcze wymyślić?

PODSUMOWANIE CZĘŚCI II

Ćwiczenie 1: Zawodowe zasoby

Realizując ćwiczenie uczniowie nabywają umiejętność adaptacji narzędzia „Koło zasobów” do identyfikacji zasobów niezbędnych w danych obszarach zawodowych oraz umiejętność nazywania i przyporządkowywania zasobów do poszczególnych zawodów. Do wykonania ćwiczenia wykorzystywana jest **Błąd! Nie można odnaleźć źródła odwołania.** **3. CZĘŚĆ III: DZIAŁAM**

W tej części modułu nauczyciel otrzyma wsparcie metodyczne w zakresie planowania i modelowania wraz z uczniem alternatywnych ścieżek edukacyjnych i zawodowych. Otrzyma również wskazówkę do tego, jak formułować informację zwrotną na temat zasobów ucznia i możliwości wykorzystania ich w zawodowych wyborach oraz w jaki sposób dokonywać modyfikacji zaplanowanych wcześniej działań.

Wskazówki diagnostyczne do ćwiczeń

Stosując proponowane w tym rozdziale ćwiczenia:

- Ćwiczenie 1: Ewaluacja koła zasobów
- Ćwiczenie 2: Ewaluacja zawodowego „Koła zasobów
- Ćwiczenie 3: Informacja zwrotna

nauczyciel prowadzi obserwację mającą na celu:

- określenie, który z uczniów z łatwością stosuje narzędzie „Koło zasobów” i potrafi się do niego odwoływać;
- określenie, które pytania / obszary „Koła zasobów” są przez uczniów częściej wybierane do opisu, a z którymi doświadczają trudności;
- rozpoznanie, w jakim stopniu dany uczeń potrafi zastosować technikę skalowania;
- określenie, w jaki sposób dany uczeń potrafi przyjąć informację zwrotną na swój temat; jakie reakcje temu towarzyszą.

Stosując proponowane w tym rozdziale ćwiczenia:

- **Błąd! Wynik nieprawidłowy dla tabeli.**
- Ćwiczenie 2: Różne wersje kariery

nauczyciel prowadzi obserwację mającą na celu:

- określenie, na ile dany uczeń posiada umiejętność elastycznego podejścia do doświadczanych problemów;
- określenie, w jakim stopniu dany uczeń posiada łatwość / ma problemy ze znajdowaniem rozwiązań wobec pojawiających się trudności.

3.1 Kompetencje

Po opracowaniu tego rozdziału nauczyciel będzie:

- potrafił wesprzeć ucznia w procesie ewaluacji i planowania jego pracy, ścieżki edukacyjnej lub / i zawodowej
- w stanie w konstruktywny sposób sformułować informację zwrotną dla ucznia na temat jego mocnych stron, obszarów wymagających korekty, jak również umiejętności wykorzystania wiedzy na temat zawodów do planowania ścieżki edukacyjnej i zawodowej,
- potrafił przygotować ucznia na niepożądane sytuacje, mogące wystąpić przy realizacji zaplanowanego działania.

3.2 Ewaluacja i planowanie pracy

W tej części opracowania nauczyciel otrzyma trzy wskazówki metodyczne służące do dokonania ewaluacji wcześniej przeprowadzonych z uczniem ćwiczeń. Pierwszą wskazówką jest [Ćwiczenie 1: Ewaluacja koła zasobów](#), w którym wykorzystuje się technikę skalowania (M15 Karta pracy: Skalowanie koła zasobów). Drugą jest [Ćwiczenie 2: Ewaluacja zawodowego koła zasobów wraz z M16 Karta pracy: Skalowanie zawodowego koła zasobów](#). Ostatnią, trzecią wskazówkę metodyczną stanowią przeznaczona dla nauczyciela propozycja dotycząca formułowania informacji zwrotnej. Służą one sporządzeniu przez niego konstruktywnej informacji zwrotnej na temat mocnych stron ucznia oraz obszarów wymagających korekty. ([Ćwiczenie 3: Informacja zwrotna](#)).

Ćwiczenie 1: Ewaluacja koła zasobów

Ćwiczenie ma na celu określenie przez ucznia / uczennicę, w jakim stopniu potrafi zidentyfikować i nazwać swoje zasoby oraz obszary wymagające dalszej pracy.

Ćwiczenie jest realizowane w formie indywidualnej pracy ucznia z nauczycielem.

Przebieg ćwiczenia	
Etap 1	Każdy uczeń, po dokładnym zapoznaniu się z narzędziem „Koło zasobów” oraz po określeniu, który z jego elementów sprawia mu trudność względnie przychodzi mu z łatwością, przystępuje do indywidualnej pracy mającej na celu określenie swoich własnych zasobów.
Etap 2	Praca z Kartą pracy M15 „Skalowanie koła zasobów”, w indywidualnej relacji z nauczycielem.

Pytania podsumowujące ćwiczenie:

- Wypełnienie którego elementu z **M15 Karta pracy: Skalowanie koła zasobów** sprawiło Ci największą trudność? Jak myślisz, z czego to wynika? Czego potrzebujesz, aby pokonać tę trudność?
- Wypełnienie którego elementu z **M15 Karta pracy: Skalowanie koła zasobów** było dla Ciebie łatwe? Jak myślisz, z czego to wynika? Dzięki jakim Twoim zasobom było to możliwe?

M15 Karta pracy: Skalowanie koła zasobów

9. Zaznacz na skali od 1 do 10 (gdzie punkt 1 oznacza, że masz duże trudności w określeniu swoich zasobów, a 10 oznacza, że nie masz z tym żadnych trudności), w jakim stopniu potrafisz określić własne zasoby.

1	→	2	→	3	→	4	→	5	→	6	→	7	→	8	→	9	→	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

10. Powiedz, co pozwoliło Ci ocenić umiejętność identyfikacji zasobów na (Twoja ocena z punktu 1), a nie na niższym poziomie. Dzięki czemu jest to właśnie ten stopień na skali?

.....

.....

.....

.....

11. Wyobraź sobie teraz taki moment w Twojej niedalekiej przyszłości, kiedy na skali od 1 do 10 będziesz mógł / mogła ocenić umiejętność określenia własnych zasobów trochę wyżej niż oceniłeś/-aś to w punkcie 1. Po czym poznasz, że będziesz mógł / mogła dać sobie wyższą notę? Czego / kogo do tego potrzebujesz?

.....

.....

.....

.....

12. Zastanów się, jakie będą Twoje najbliższe dwa lub trzy kroki w kierunku tego, abyś rzeczywiście za jakiś czas mógł / mogła powiedzieć, że na tej skali od jesteś trochę wyżej niż obecnie. Powiedz: co, gdzie, kiedy i w jaki sposób zrobisz, kto będzie Tobie w tym pomagał, jakie myśli i uczucia będą Ci pomocne, aby wykonać te kroki. Zaplanuj je z nauczycielem.

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 2: Ewaluacja zawodowego „Koła zasobów”.

Ćwiczenie wspiera określenie, w jakim stopniu uczeń/uczennica nabył/-a umiejętność adaptacji wiedzy o swoich zasobach do planowania obszaru edukacyjnego i zawodowego, oraz określenie obszarów wymagających dalszej pracy.

Ćwiczenie jest realizowane w formie indywidualnej pracy ucznia z nauczycielem.

Przebieg ćwiczenia	
Etap 1	Każdy uczeń, po dokładnym zapoznaniu się z narzędziem „Koło zasobów” i wykonaniu Ćwiczenia 3.3.1 „Ewaluacja Koła zasobów” przystępuje do indywidualnej pracy mającej na celu określenie umiejętności wykorzystania wiedzy o zasobach do planowania swojej ścieżki edukacyjnej lub zawodowej.
Etap 2	Praca z Kartą pracy M16 Karta pracy: Skalowanie zawodowego koła zasobów w indywidualnej relacji z nauczycielem.

Pytania podsumowujące ćwiczenie:

- ✓ Wypełnienie którego elementu z karty pracy **M16 Karta pracy: Skalowanie zawodowego koła zasobów** sprawiło Ci największą trudność? Jak myślisz, z czego to wynika? Czego potrzebujesz, aby pokonać tę trudność?
- ✓ Wypełnienie którego elementu z karty pracy **M16 Karta pracy: Skalowanie zawodowego koła zasobów** było dla Ciebie łatwe? Jak myślisz, z czego to wynika? Dzięki jakim Twoim zasobom było to możliwe?

M16 Karta pracy: Skalowanie zawodowego koła zasobów

9. Zaznacz na skali od 1 do 10 (gdzie punkt 1 oznacza, że masz duże trudności w adaptacji wiedzy o zasobach do planowania ścieżki zawodowej, a 10 oznacza, że nie masz z tym żadnych trudności), w jakim stopniu nabyłeś/-aś umiejętność wykorzystania wiedzy o swoich zasobach do planowania obszaru edukacyjnego i zawodowego.

1	→	2	→	3	→	4	→	5	→	6	→	7	→	8	→	9	→	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

10. Powiedz, co pozwoliło Ci ocenić umiejętność wykorzystania wiedzy o swoich zasobach do planowania obszaru edukacyjnego i zawodowego na (Twoja ocena z punktu 1). Dzięki czemu jest to właśnie ten stopień na skali?

.....

.....

.....

.....

.....

11. Wyobraź sobie teraz taki moment w Twojej niedalekiej przyszłości, kiedy na skali od 1 do 10 będziesz mógł / mogła ocenić umiejętność wykorzystania wiedzy o swoich zasobach do planowania obszaru edukacyjnego i zawodowego trochę wyżej niż oceniałeś/-aś to w punkcie 1. Po czym poznasz, że będziesz mógł / mogła dać sobie wyższą notę? Czego / kogo do tego potrzebujesz?

.....

.....

.....

.....

.....

12. Zastanów się, jakie będą Twoje najbliższe dwa lub trzy kroki w kierunku tego, abyś rzeczywiście za jakiś czas mógł / mogła powiedzieć, że na tej skali jesteś trochę wyżej niż obecnie. Powiedz: co, gdzie, kiedy i w jaki sposób zrobisz, kto będzie Tobie w tym pomagał, jakie myśli i uczucia będą Ci pomocne, aby wykonać te kroki. Zaplanuj je z nauczycielem.

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 3: Informacja zwrotna

Ćwiczenie wspiera sporządzenie przez nauczyciela konstruktywnej informacji zwrotnej o uczniu na temat jego mocnych stron oraz obszarów wymagających korekty, a przede wszystkim o tym, czy nabył on umiejętność adaptacji wiedzy o swoich zasobach do planowania obszaru edukacyjnego i zawodowego.

Sposób wykonania zadania:

Nauczyciel sporządza informację zwrotną dla ucznia uwzględniając:

- jakość wykonania przez ucznia poszczególnych ćwiczeń,
- odpowiedzi udzielane przez niego po wykonaniu każdego zadania (odpowiedzi na tzw. pytania pomocnicze),
- refleksje wynikające z obserwacji diagnostycznych, prowadzonych przez nauczyciela w trakcie wykonywania ćwiczeń przez ucznia,
- kroki do dalszej pracy, wyodrębnione wraz z uczniem w ćwiczeniach dotyczących skalowania.

Uwaga!

Zamieszczone poniżej wskazówki na temat formułowania informacji zwrotnej należy traktować jako ogólne zalecenia, które należy modyfikować w zależności od potrzeb.

M17 Materiał pomocniczy: Wskazówki na temat formułowania informacji zwrotnej

Informacja zwrotna dla ucznia powinna zawierać cztery elementy:

9. Wyszczególnienie i docenienie dobrych elementów pracy ucznia.
10. Odnotowanie tego, co wymaga poprawienia lub dodatkowej pracy ze strony ucznia.
11. Wskazówki, w jaki sposób uczeń powinien poprawić pracę.
12. Wskazówki, w jakim kierunku uczeń powinien pracować dalej.

9. Wyszczególnienie i docenienie dobrych elementów pracy ucznia:

- Identyfikacja i docenienie mocnych stron pracy ucznia (nierozpoczynanie od zaznaczania i wymieniania błędów). Jest to zgodne z założeniem, że sukcesy motywują, wpływają na wzrost wiary we własne możliwości, budują poczucie sprawstwa, otwierają na przyjmowanie.
- Przykłady sformułowań: „*Mocną stroną twojej pracy jest...*”; „*W twojej pracy doceniam...*”; „*Dobrze wykonałeś...*”; „*Cieszę się, że...*”; „*Zrobiło na mnie wrażenie...*”; „*Bardzo dobre efekty osiągnąłeś w...*”; „*Możesz być bardzo zadowolony z...*”.
- Ważne jest to, co następuje po podanych zwrotach, gdyż uczeń musi wiedzieć, za co dokładnie został doceniony. Sformułowanie „*Podoba mi się twoja praca*” jest pustą pochwałą.

10. Odnotowanie tego, co wymaga poprawienia lub dodatkowej pracy:

- Informację o niedociągnięciach warto przekazywać w sposób rzeczowy (mówimy o faktach), a nie emocjonalny (komunikaty krytyczne powinny mieć formę, która ułatwi ich przyjmowanie).
- Przydatne mogą być takie sformułowania jak: „*Zaznaczyłem takie pomyłki...*”; „*Zaobserwowałem, że...*”; „*Rzuciło mi się w oczy, że...*”; „*Odnotowałam jeden / kilka braków...*”; „*Co myślisz o takiej modyfikacji...?*”.
- Wymienione sformułowania zawierają komunikat „ja” i sprawiają, że uczeń odbiera je jako przejaw opieki nauczyciela, a nie chęć wytykania błędów. Zaleca się niekorzystanie z takich form jak: „*Nie zrobisz...*”; „*Nie wykonałeś...*”; „*Niedobrze wpisałeś...*”; „*Źle obliczyłeś...*”; „*Niepoprawnie nazwałeś...*”.

11. Wskazówki, w jaki sposób uczeń powinien poprawić pracę:

- To precyzyjne instrukcje do poprawy.
- Formułowane są w taki sposób, aby uczeń zrozumiał, na czym polega popełniony błąd, czego brakuje w pracy oraz jak wprowadzić korektę, aby efekt spełniał oczekiwania nauczyciela.
- Najprościej jest posługiwać się językiem instrukcji: „*Rozważ zamianę...*”; „*Weź pod uwagę...*”; „*W swoich planach uwzględnij...*”; „*Zwróć uwagę...*”; „*Porównaj...*”; „*Zastanów się...*” itp.
- Wskazówki powinny być formułowane w sposób jasny i zwięzły.

12. Wskazówki, w jakim kierunku uczeń powinien pracować dalej:

- Warto, aby nauczyciel dawał uczniom wskazówki, nawet wtedy, gdy całą pracę wykonali dobrze, to tzw. rekomendacje na przyszłość.

Można na przykład:

- podać konkretne wskazówki pomagające podnieść poziom pracy,
- zachęcić do podjęcia nowego wyzwania, uświadamiając korzyści dla rozwoju,
- pobudzić do pracy, wskazując zachęcający cel,
- postawić pytanie wzbudzające refleksję na temat wykonanego zadania,
- podać propozycję lektury – publikacje książkowe lub w Internecie.

3.3 Plan awaryjny – czyli przygotowanie na niepożądane sytuacje

W tej części opracowania nauczyciel otrzyma dwie wskazówki metodyczne służące do przygotowania ucznia na okoliczność nieprzewidzianych zdarzeń, mogących pojawić się w sytuacji planowania ścieżki edukacyjnej i zawodowej. Pierwszą wskazówką jest [Ćwiczenie 1: Oswajanie problemów](#) (wraz z [M18 Karta pracy: Oswajanie problemów](#)), drugą [Ćwiczenie 2: Różne wersje kariery](#). Obie wskazówki konfrontują ucznia z sytuacją zmiany, nieplanowanych zdarzeń, nieprzewidzianych okoliczności.

Wskazówki diagnostyczne do ćwiczeń

Stosując proponowane w tym rozdziale ćwiczenia:

- [Ćwiczenie 1: Oswajanie problemów](#) **Błąd! Wynik nieprawidłowy dla tabeli.**
- [Ćwiczenie 2: Różne wersje kariery](#)

nauczyciel prowadzi obserwację mającą na celu:

- określenie, na ile uczeń / uczennica identyfikuje swoje problemy i potrafi je poklasyfikować przydzielając do 3 grup (sam / sama potrafi je rozwiązać, nie potrafi ich rozwiązać, może je rozwiązać przy pomocy innych);
- określenie, na ile uczeń / uczennica potrafi dokonywać samoobserwacji na temat swoich umiejętności radzenia sobie z problemami i zdobywania nowych doświadczeń w procesie nauki / pracy;
- ustalenie, co uczeń / uczennica myśli o opiniach innych osób na temat różnych możliwości;
- zbadanie elastyczności ucznia / uczennicy w planowaniu drogi edukacyjnej pod kątem przyszłych możliwych zawodów;
- rozpoznanie zdolności uczniów do dokonywania zmian w zaplanowanych działaniach.

Ćwiczenie 1: Oswajanie problemów

Celem ćwiczenia jest określenie, w jakim stopniu uczeń / uczennica jest aktywnym podmiotem kształtującym własną karierę, inicjującym pewne sytuacje, stwarzając sobie możliwości zdobycia doświadczeń, dokonując generalizacji samoobserwacji oraz nieustannie rozwijając swoje umiejętności zadaniowe. W ćwiczeniu wykorzystuje się Kartę pracy M18 „Oswajanie problemów”.

Ćwiczenie jest realizowane indywidualnie i w parach.

Przebieg ćwiczenia	
Etap 1	Praca indywidualna Każdy z uczniów wypisuje na kartce najczęstsze problemy, jakich doświadcza w szkole, podczas nauki, podczas praktyk lub w wykonywanej pracy (wypisane problemy mogą stać się bowiem przeszkodami do zrealizowania wizji swojego przyszłego życia) i wypełnia M18 Karta pracy: Oswajanie problemów.
Etap 2	Praca w grupach Na forum grupy każdy z uczniów odczytuje, co zapisał na karcie, a reszta grupy wymienia pomysły, co jeszcze pomogłoby danej osobie pokonać przeszkody w rozwiązywaniu problemów.

Pytania podsumowujące ćwiczenie:

- Co Ci pomogło w podziale problemów na 3 rodzaje – na te, które możesz rozwiązać sam/-a; na te których nie możesz rozwiązać sam/-a oraz na te, które możesz rozwiązać przy wsparciu innych osób?
- Co teraz myślisz o swoich problemach?
- Czego nauczyło Cię to ćwiczenie?

M18 Karta pracy: Oswajanie problemów

Problemy, które możesz rozwiązać sam / sama	Problemy, których nie możesz rozwiązać sam / sama	Problemy, które możesz rozwiązać przy wsparciu innych osób

Ćwiczenie 2: Różne wersje kariery

Ćwiczenie to inspirowuje ucznia do planowania alternatywnych możliwości edukacji, prowadzących do wykonywania wymarzonego zawodu. Jego celem jest zaplanowanie przez ucznia / uczennicę alternatywnych ścieżek edukacyjnych, prowadzących do wykonywania wymarzonego zawodu (z uwzględnieniem sytuacji zmiany).

Ćwiczenie jest opracowywane indywidualnie, praca przebiega w trzech etapach.

Przebieg ćwiczenia	
Etap 1	Uczniowie zostają poproszeni o wyobrażenie sobie pracy swoich marzeń (co najbardziej chcieliby robić zawodowo) oraz o wyrysowanie ścieżki edukacyjnej, prowadzącej ich do realizacji tego marzenia.
Etap 2	Uczniowie zostają poproszeni o wyobrażenie sobie, że z jakichś powodów (nieprzewidywanych, niezaplanowanych) nie mogą pójść tą ścieżką edukacyjną, nie będą mogli zdobyć pracy swoich marzeń. Muszą więc zdecydować się na pracę drugiego wyboru. Co by to mogło być? Nowa praca związana jest z nową ścieżką edukacyjną. Jeśli uczniowie wiedzą, jak ona powinna przebiegać, to mogą ją narysować. Jeśli nie wiedzą, to przechodzą do etapu trzeciego.
Etap 3	Po raz kolejny, z jakichś nieprzewidywanych powodów uczeń / uczennica nie może podążać wcześniej wybraną ścieżką (ścieżką drugiego wyboru). Na jaką kolejną ścieżkę edukacyjną mógłby / mogłaby się zdecydować? Jaką pracę mógłby / mogłaby jeszcze ewentualnie wykonywać?

Pytania podsumowujące ćwiczenie:

- Czy miałeś/-aś problem z ustaleniem, co miałoby być pracą Twoich marzeń? Jeśli tak, to jak myślisz, dlaczego? Jeśli nie, to również zastanów się, dlaczego?
- Co czułeś/-aś, gdy musiałeś/-aś porzucić pracę swoich marzeń na rzecz „pracy drugiego wyboru”?
- Co miałeś/-aś ochotę zrobić w sytuacji, gdy usłyszałeś/-aś, że Twoje plany nie mogą się zrealizować?
- Sprawdź, na ile jesteś elastyczny/-a w tworzeniu alternatywnych wizji kariery zawodowej? Ile wariantów kariery zawodowej mógłbyś / mogłabyś jeszcze wymyślić?

oraz M12 Materiał pomocniczy: Koło zasobów.

Ćwiczenie realizuje się indywidualnie i w parach.

Przebieg ćwiczenia	
Etap 1	Praca indywidualna
	Uczeń/ uczennica losuje karteczkę z nazwą zawodu (p. Błąd! Nie można odnaleźć

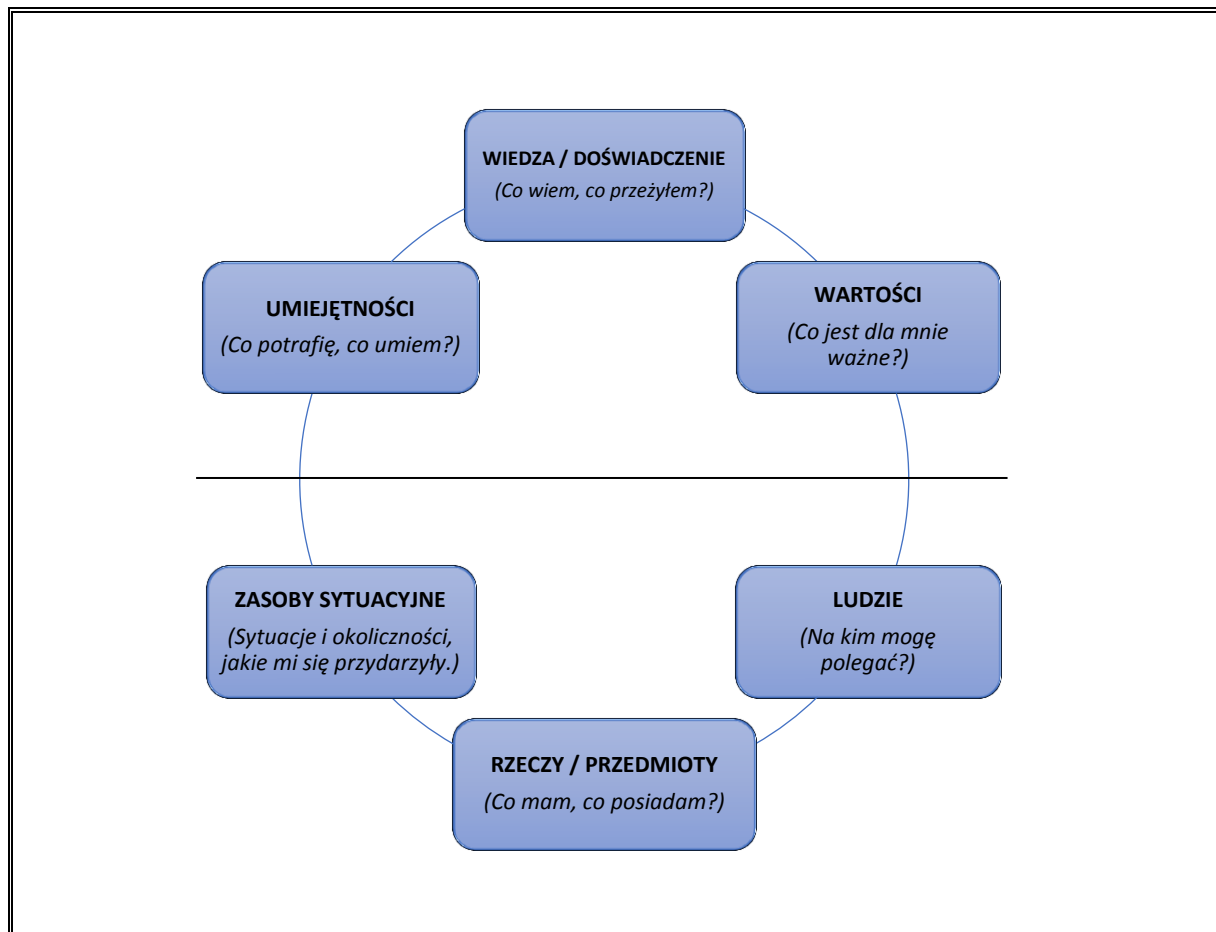
	ródła odwołania.) lub fotografią ilustrującą dany zawód (p. Błąd! Nie można odnaleźć źródła odwołania.) Zadanie polega na wypisaniu jak największej liczby zasobów niezbędnych w pracy w danym zawodzie. Uczeń / uczennica szuka odpowiedzi na następujące pytania: • Jakie umiejętności powinna posiadać osoba wykonująca dany zawód? • Jakiego rodzaju szkoły, kursy powinni ukończyć? • Jakie doświadczenie zawodowe mogłaby/mógłby posiadać? • Co w wykonywaniu danego zawodu powinno być dla niej najważniejsze? Jakich ludzi powinna mieć dookoła siebie? • Jakie przedmioty (rzeczy, narzędzia) mogą się okazać przydatne w wykonywaniu danego zawodu? • Jakie okoliczności mogą się okazać przydatne?
Etap 2	Praca w parach Podział par na osobę A i osobę B. Osoba A prezentuje swoje opracowanie koledze /koleżance. Osoba B ma za zadanie zastanowić się, o jakie jeszcze treści warto uzupełnić opracowanie kolegi /koleżanki? W jakich jeszcze zawodach (grupach zawodowych). Dyskusja pomiędzy uczestnikami. Zamiana ról.

Pytania podsumowujące ćwiczenie:

- Na ile określenie zawodowych zasobów przedstawiciela danego zawodu było dla Ciebie zadaniem trudnym / łatwym?
- Jakich informacji / wiedzy Ci brakowało? Gdzie mógłbyś / mogłabyś je zdobyć lub uzupełnić?

M12 Materiał pomocniczy: Koło zasobów

Ćwiczenie 2: Moje zasoby i zawody

Celem ćwiczenia jest nabycie przez ucznia umiejętności adaptacji narzędzia „Koło zasobów” do identyfikacji zasobów niezbędnych w danych obszarach zawodowych.

Ćwiczenie jest realizowane indywidualnie i w parach.

Przebieg ćwiczenia	
Etap1	Praca indywidualna Uczniowie powracają do analizy swojego koła zasobów, które zostało przez nich opracowane w części I (Ćwiczenie 1.4.2 „Moje zasoby”). Zadanie polega na wypisaniu jak największej liczby zawodów (obszarów zawodowych), w których najefektywniej mogliby wykorzystać swoje umiejętności, wiedzę / doświadczenie, wartości itp.
Etap 2	Praca w parach Podział par na osobę A i osobę B. Osoba A prezentuje swoje opracowanie koledze / koleżance. Osoba B ma za zadanie zastanowić się, w jakich jeszcze zawodach (grupach zawodowych) osoba A mogłaby najskuteczniej wykorzystać swoje cechy, zalety, pasje itp. Dyskusja między uczestnikami. Zamiana ról.

Pytania podsumowujące ćwiczenie:

- Co myślisz o zawodach zaproponowanych Ci przez kolegę / koleżankę?
- Które z nich uważasz za godne uwagi? Z którymi się nie zgadzasz? Dlaczego?
- Jak myślisz, które Twoje zalety mogą Ci się przydać w przyszłości (w odniesieniu do kariery zawodowej)?

3. CZĘŚĆ III: DZIAŁAM

W tej części modułu nauczyciel otrzyma wsparcie metodyczne w zakresie planowania i modelowania wraz z uczniem alternatywnych ścieżek edukacyjnych i zawodowych. Otrzyma również wskazówkę do tego, jak formułować informację zwrotną na temat zasobów ucznia i możliwości wykorzystania ich w zawodowych wyborach oraz w jaki sposób dokonywać modyfikacji zaplanowanych wcześniej działań.

Wskazówki diagnostyczne do ćwiczeń

Stosując proponowane w tym rozdziale ćwiczenia:

- Ćwiczenie 1: Ewaluacja koła zasobów
- Ćwiczenie 2: Ewaluacja zawodowego „Koła zasobów”
- Ćwiczenie 3: Informacja zwrotna

nauczyciel prowadzi obserwację mającą na celu:

- określenie, który z uczniów z łatwością stosuje narzędzie „Koło zasobów” i potrafi się do niego odwoływać;
- określenie, które pytania / obszary „Koła zasobów” są przez uczniów częściej wybierane do opisu, a z którymi doświadczają trudności;
- rozpoznanie, w jakim stopniu dany uczeń potrafi zastosować technikę skalowania;
- określenie, w jaki sposób dany uczeń potrafi przyjąć informację zwrotną na swój temat; jakie reakcje temu towarzyszą.

Stosując proponowane w tym rozdziale ćwiczenia:

- **Błąd! Wynik nieprawidłowy dla tabeli.**
- Ćwiczenie 2: Różne wersje kariery

nauczyciel prowadzi obserwację mającą na celu:

- określenie, na ile dany uczeń posiada umiejętność elastycznego podejścia do doświadczanych problemów;
- określenie, w jakim stopniu dany uczeń posiada łatwość / ma problemy ze znajdowaniem rozwiązań wobec pojawiających się trudności.

3.1 Kompetencje

Po opracowaniu tego rozdziału nauczyciel będzie:

- potrafił wesprzeć ucznia w procesie ewaluacji i planowania jego pracy, ścieżki edukacyjnej lub / i zawodowej
- w stanie w konstruktywny sposób sformułować informację zwrotną dla ucznia na temat jego mocnych stron, obszarów wymagających korekty, jak również umiejętności wykorzystania wiedzy na temat zawodów do planowania ścieżki edukacyjnej i zawodowej,
- potrafił przygotować ucznia na niepożądane sytuacje, mogące wystąpić przy realizacji zaplanowanego działania.

3.2 Ewaluacja i planowanie pracy

W tej części opracowania nauczyciel otrzyma trzy wskazówki metodyczne służące do dokonania ewaluacji wcześniej przeprowadzonych z uczniem ćwiczeń. Pierwszą wskazówką jest [Ćwiczenie 1: Ewaluacja koła zasobów](#), w którym wykorzystuje się technikę skalowania (M15 Karta pracy: Skalowanie koła zasobów). Drugą jest [Ćwiczenie 2: Ewaluacja zawodowego koła zasobów wraz z M16 Karta pracy: Skalowanie zawodowego koła zasobów](#). Ostatnią, trzecią wskazówkę metodyczną stanowią przeznaczona dla nauczyciela propozycja dotycząca formułowania informacji zwrotnej. Służą one sporządzeniu przez niego konstruktywnej informacji zwrotnej na temat mocnych stron ucznia oraz obszarów wymagających korekty. ([Ćwiczenie 3: Informacja zwrotna](#)).

Ćwiczenie 1: Ewaluacja koła zasobów

Ćwiczenie ma na celu określenie przez ucznia / uczennicę, w jakim stopniu potrafi zidentyfikować i nazwać swoje zasoby oraz obszary wymagające dalszej pracy.

Ćwiczenie jest realizowane w formie indywidualnej pracy ucznia z nauczycielem.

Przebieg ćwiczenia	
Etap 1	Każdy uczeń, po dokładnym zapoznaniu się z narzędziem „Koło zasobów” oraz po określeniu, który z jego elementów sprawia mu trudność względnie przychodzi mu z łatwością, przystępuje do indywidualnej pracy mającej na celu określenie swoich własnych zasobów.
Etap 2	Praca z Kartą pracy M15 „Skalowanie koła zasobów”, w indywidualnej relacji z nauczycielem.

Pytania podsumowujące ćwiczenie:

- Wypełnienie którego elementu z **M15 Karta pracy: Skalowanie koła zasobów** sprawiło Ci największą trudność? Jak myślisz, z czego to wynika? Czego potrzebujesz, aby pokonać tę trudność?
- Wypełnienie którego elementu z **M15 Karta pracy: Skalowanie koła zasobów** było dla Ciebie łatwe? Jak myślisz, z czego to wynika? Dzięki jakim Twoim zasobom było to możliwe?

M15 Karta pracy: Skalowanie koła zasobów

13. Zaznacz na skali od 1 do 10 (gdzie punkt 1 oznacza, że masz duże trudności w określeniu swoich zasobów, a 10 oznacza, że nie masz z tym żadnych trudności), w jakim stopniu potrafisz określić własne zasoby.

1	→	2	→	3	→	4	→	5	→	6	→	7	→	8	→	9	→	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

14. Powiedz, co pozwoliło Ci ocenić umiejętność identyfikacji zasobów na (Twoja ocena z punktu 1), a nie na niższym poziomie. Dzięki czemu jest to właśnie ten stopień na skali?

.....

.....

.....

.....

.....

15. Wyobraź sobie teraz taki moment w Twojej niedalekiej przyszłości, kiedy na skali od 1 do 10 będziesz mógł / mogła ocenić umiejętność określenia własnych zasobów trochę wyżej niż oceniłeś/-aś to w punkcie 1. Po czym poznasz, że będziesz mógł / mogła dać sobie wyższą notę? Czego / kogo do tego potrzebujesz?

.....

.....

.....

.....

.....

16. Zastanów się, jakie będą Twoje najbliższe dwa lub trzy kroki w kierunku tego, abyś rzeczywiście za jakiś czas mógł / mogła powiedzieć, że na tej skali od jesteś trochę wyżej niż obecnie. Powiedz: co, gdzie, kiedy i w jaki sposób zrobisz, kto będzie Tobie w tym pomagał, jakie myśli i uczucia będą Ci pomocne, aby wykonać te kroki. Zaplanuj je z nauczycielem.

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 2: Ewaluacja zawodowego „Koła zasobów”.

Ćwiczenie wspiera określenie, w jakim stopniu uczeń/uczennica nabył/-a umiejętność adaptacji wiedzy o swoich zasobach do planowania obszaru edukacyjnego i zawodowego, oraz określenie obszarów wymagających dalszej pracy.

Ćwiczenie jest realizowane w formie indywidualnej pracy ucznia z nauczycielem.

Przebieg ćwiczenia	
Etap 1	Każdy uczeń, po dokładnym zapoznaniu się z narzędziem „Koło zasobów” i wykonaniu Ćwiczenia 3.3.1 „Ewaluacja Koła zasobów” przystępuje do indywidualnej pracy mającej na celu określenie umiejętności wykorzystania wiedzy o zasobach do planowania swojej ścieżki edukacyjnej lub zawodowej.
Etap 2	Praca z Kartą pracy M16 Karta pracy: Skalowanie zawodowego koła zasobów w indywidualnej relacji z nauczycielem.

Pytania podsumowujące ćwiczenie:

- ✓ Wypełnienie którego elementu z karty pracy **M16 Karta pracy: Skalowanie zawodowego koła zasobów** sprawiło Ci największą trudność? Jak myślisz, z czego to wynika? Czego potrzebujesz, aby pokonać tę trudność?
- ✓ Wypełnienie którego elementu z karty pracy **M16 Karta pracy: Skalowanie zawodowego koła zasobów** było dla Ciebie łatwe? Jak myślisz, z czego to wynika? Dzięki jakim Twoim zasobom było to możliwe?

M16 Karta pracy: Skalowanie zawodowego koła zasobów

13. Zaznacz na skali od 1 do 10 (gdzie punkt 1 oznacza, że masz duże trudności w adaptacji wiedzy o zasobach do planowania ścieżki zawodowej, a 10 oznacza, że nie masz z tym żadnych trudności), w jakim stopniu nabyłeś/-aś umiejętność wykorzystania wiedzy o swoich zasobach do planowania obszaru edukacyjnego i zawodowego.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

_____→

14. Powiedz, co pozwoliło Ci ocenić umiejętność wykorzystania wiedzy o swoich zasobach do planowania obszaru edukacyjnego i zawodowego na (Twoja ocena z punktu 1). Dzięki czemu jest to właśnie ten stopień na skali?

.....

.....

.....

.....

.....

15. Wyobraź sobie teraz taki moment w Twojej niedalekiej przyszłości, kiedy na skali od 1 do 10 będziesz mógł / mogła ocenić umiejętność wykorzystania wiedzy o swoich zasobach do planowania obszaru edukacyjnego i zawodowego trochę wyżej niż oceniałeś/-aś to w punkcie 1. Po czym poznasz, że będziesz mógł / mogła dać sobie wyższą notę? Czego / kogo do tego potrzebujesz?

.....

.....

.....

.....

.....

16. Zastanów się, jakie będą Twoje najbliższe dwa lub trzy kroki w kierunku tego, abyś rzeczywiście za jakiś czas mógł / mogła powiedzieć, że na tej skali jesteś trochę wyżej niż obecnie. Powiedz: co, gdzie, kiedy i w jaki sposób zrobisz, kto będzie Tobie w tym pomagał, jakie myśli i uczucia będą Ci pomocne, aby wykonać te kroki. Zaplanuj je z nauczycielem.

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 3: Informacja zwrotna

Ćwiczenie wspiera sporządzenie przez nauczyciela konstruktywnej informacji zwrotnej o uczniu na temat jego mocnych stron oraz obszarów wymagających korekty, a przede wszystkim o tym, czy nabył on umiejętność adaptacji wiedzy o swoich zasobach do planowania obszaru edukacyjnego i zawodowego.

Sposób wykonania zadania:

Nauczyciel sporządza informację zwrotną dla ucznia uwzględniając:

- jakość wykonania przez ucznia poszczególnych ćwiczeń,
- odpowiedzi udzielane przez niego po wykonaniu każdego zadania (odpowiedzi na tzw. pytania pomocnicze),
- refleksje wynikające z obserwacji diagnostycznych, prowadzonych przez nauczyciela w trakcie wykonywania ćwiczeń przez ucznia,
- kroki do dalszej pracy, wyodrębnione wraz z uczniem w ćwiczeniach dotyczących skalowania.

Uwaga!

Zamieszczone poniżej wskazówki na temat formułowania informacji zwrotnej należy traktować jako ogólne zalecenia, które należy modyfikować w zależności od potrzeb.

M17 Materiał pomocniczy: Wskazówki na temat formułowania informacji zwrotnej

Informacja zwrotna dla ucznia powinna zawierać cztery elementy:

13. Wyszczególnienie i docenienie dobrych elementów pracy ucznia.
14. Odnotowanie tego, co wymaga poprawienia lub dodatkowej pracy ze strony ucznia.
15. Wskazówki, w jaki sposób uczeń powinien poprawić pracę.
16. Wskazówki, w jakim kierunku uczeń powinien pracować dalej.

13. Wyszczególnienie i docenienie dobrych elementów pracy ucznia:

- Identyfikacja i docenienie mocnych stron pracy ucznia (nierozpoczynanie od zaznaczania i wymieniania błędów). Jest to zgodne z założeniem, że sukcesy motywują, wpływają na wzrost wiary we własne możliwości, budują poczucie sprawstwa, otwierają na przyjmowanie.
- Przykłady sformułowań: „*Mocną stroną twojej pracy jest...*”; „*W twojej pracy doceniam...*”; „*Dobrze wykonałeś...*”; „*Cieszę się, że...*”; „*Zrobiło na mnie wrażenie...*”; „*Bardzo dobre efekty osiągnąłeś w...*”; „*Możesz być bardzo zadowolony z...*”.
- Ważne jest to, co następuje po podanych zwrotach, gdyż uczeń musi wiedzieć, za co dokładnie został doceniony. Sformułowanie „*Podoba mi się twoja praca*” jest pustą pochwałą.

14. Odnotowanie tego, co wymaga poprawienia lub dodatkowej pracy:

- Informację o niedociągnięciach warto przekazywać w sposób rzeczowy (mówimy o faktach), a nie emocjonalny (komunikaty krytyczne powinny mieć formę, która ułatwi ich przyjmowanie).
- Przydatne mogą być takie sformułowania jak: „*Zaznaczyłem takie pomyłki...*”; „*Zaobserwowałem, że...*”; „*Rzuciło mi się w oczy, że...*”; „*Odnotowałam jeden / kilka braków...*”; „*Co myślisz o takiej modyfikacji...?*”.
- Wymienione sformułowania zawierają komunikat „ja” i sprawiają, że uczeń odbiera je jako przejaw opieki nauczyciela, a nie chęć wytykania błędów. Zaleca się niekorzystanie z takich form jak: „*Nie zrobisz...*”; „*Nie wykonałeś...*”; „*Niedobrze wpisałeś...*”; „*Źle obliczyłeś...*”; „*Niepoprawnie nazwałeś...*”.

15. Wskazówki, w jaki sposób uczeń powinien poprawić pracę:

- To precyzyjne instrukcje do poprawy.
- Formułowane są w taki sposób, aby uczeń zrozumiał, na czym polega popełniony błąd, czego brakuje w pracy oraz jak wprowadzić korektę, aby efekt spełniał oczekiwania nauczyciela.
- Najprościej jest posługiwać się językiem instrukcji: „*Rozważ zamianę...*”; „*Weź pod uwagę...*”; „*W swoich planach uwzględnij...*”; „*Zwróć uwagę...*”; „*Porównaj...*”; „*Zastanów się...*” itp.
- Wskazówki powinny być formułowane w sposób jasny i zwięzły.

16. Wskazówki, w jakim kierunku uczeń powinien pracować dalej:

- Warto, aby nauczyciel dawał uczniom wskazówki, nawet wtedy, gdy całą pracę wykonali dobrze, to tzw. rekomendacje na przyszłość.

Można na przykład:

- podać konkretne wskazówki pomagające podnieść poziom pracy,
- zachęcić do podjęcia nowego wyzwania, uświadamiając korzyści dla rozwoju,
- pobudzić do pracy, wskazując zachęcający cel,
- postawić pytanie wzbudzające refleksję na temat wykonanego zadania,
- podać propozycję lektury – publikacje książkowe lub w Internecie.

3.3 Plan awaryjny – czyli przygotowanie na niepożądane sytuacje

W tej części opracowania nauczyciel otrzyma dwie wskazówki metodyczne służące do przygotowania ucznia na okoliczność nieprzewidzianych zdarzeń, mogących pojawić się w sytuacji planowania ścieżki edukacyjnej i zawodowej. Pierwszą wskazówką jest [Ćwiczenie 1: Oswajanie problemów](#) (wraz z [M18 Karta pracy: Oswajanie problemów](#)), drugą [Ćwiczenie 2: Różne wersje kariery](#). Obie wskazówki konfrontują ucznia z sytuacją zmiany, nieplanowanych zdarzeń, nieprzewidzianych okoliczności.

Wskazówki diagnostyczne do ćwiczeń

Stosując proponowane w tym rozdziale ćwiczenia:

- [Ćwiczenie 1: Oswajanie problemów](#) **Błąd! Wynik nieprawidłowy dla tabeli.**
- [Ćwiczenie 2: Różne wersje kariery](#)

nauczyciel prowadzi obserwację mającą na celu:

- określenie, na ile uczeń / uczennica identyfikuje swoje problemy i potrafi je poklasyfikować przydzielając do 3 grup (sam / sama potrafi je rozwiązać, nie potrafi ich rozwiązać, może je rozwiązać przy pomocy innych);
- określenie, na ile uczeń / uczennica potrafi dokonywać samoobserwacji na temat swoich umiejętności radzenia sobie z problemami i zdobywania nowych doświadczeń w procesie nauki / pracy;
- ustalenie, co uczeń / uczennica myśli o opiniach innych osób na temat różnych możliwości;
- zbadanie elastyczności ucznia / uczennicy w planowaniu drogi edukacyjnej pod kątem przyszłych możliwych zawodów;
- rozpoznanie zdolności uczniów do dokonywania zmian w zaplanowanych działaniach.

Ćwiczenie 1: Oswajanie problemów

Celem ćwiczenia jest określenie, w jakim stopniu uczeń / uczennica jest aktywnym podmiotem kształtującym własną karierę, inicjującym pewne sytuacje, stwarzając sobie możliwości zdobycia doświadczeń, dokonując generalizacji samoobserwacji oraz nieustannie rozwijając swoje umiejętności zadaniowe. W ćwiczeniu wykorzystuje się Kartę pracy M18 „Oswajanie problemów”.

Ćwiczenie jest realizowane indywidualnie i w parach.

Przebieg ćwiczenia	
Etap 1	Praca indywidualna Każdy z uczniów wypisuje na kartce najczęstsze problemy, jakich doświadcza w szkole, podczas nauki, podczas praktyk lub w wykonywanej pracy (wypisane problemy mogą stać się bowiem przeszkodami do zrealizowania wizji swojego przyszłego życia) i wypełnia M18 Karta pracy: Oswajanie problemów.
Etap 2	Praca w grupach Na forum grupy każdy z uczniów odczytuje, co zapisał na karcie, a reszta grupy wymienia pomysły, co jeszcze pomogłoby danej osobie pokonać przeszkody w rozwiązywaniu problemów.

Pytania podsumowujące ćwiczenie:

- Co Ci pomogło w podziale problemów na 3 rodzaje – na te, które możesz rozwiązać sam/-a; na te których nie możesz rozwiązać sam/-a oraz na te, które możesz rozwiązać przy wsparciu innych osób?
- Co teraz myślisz o swoich problemach?
- Czego nauczyło Cię to ćwiczenie?

M18 Karta pracy: Oswajanie problemów

Problemy, które możesz rozwiązać sam / sama	Problemy, których nie możesz rozwiązać sam / sama	Problemy, które możesz rozwiązać przy wsparciu innych osób
Jak to zrobić?	Dlaczego?	Jakich osób?

Ćwiczenie 2: Różne wersje kariery

Ćwiczenie to inspirowuje ucznia do planowania alternatywnych możliwości edukacji, prowadzących do wykonywania wymarzonego zawodu. Jego celem jest zaplanowanie przez ucznia / uczennicę alternatywnych ścieżek edukacyjnych, prowadzących do wykonywania wymarzonego zawodu (z uwzględnieniem sytuacji zmiany).

Ćwiczenie jest opracowywane indywidualnie, praca przebiega w trzech etapach.

Przebieg ćwiczenia	
Etap 1	Uczniowie zostają poproszeni o wyobrażenie sobie pracy swoich marzeń (co najbardziej chcieliby robić zawodowo) oraz o wyrysowanie ścieżki edukacyjnej, prowadzącej ich do realizacji tego marzenia.
Etap 2	Uczniowie zostają poproszeni o wyobrażenie sobie, że z jakichś powodów (nieprzewidzianych, niezaplanowanych) nie mogą pójść tą ścieżką edukacyjną, nie będą mogli zdobyć pracy swoich marzeń. Muszą więc zdecydować się na pracę drugiego wyboru. Co by to mogło być? Nowa praca związana jest z nową ścieżką edukacyjną. Jeśli uczniowie wiedzą, jak ona powinna przebiegać, to mogą ją narysować. Jeśli nie wiedzą, to przechodzą do etapu trzeciego.
Etap 3	Po raz kolejny, z jakichś nieprzewidzianych powodów uczeń / uczennica nie może podążać wcześniej wybraną ścieżką (ścieżką drugiego wyboru). Na jaką kolejną ścieżkę edukacyjną mógłby / mogłaby się zdecydować? Jaką pracę mógłby / mogłaby jeszcze ewentualnie wykonywać?

Pytania podsumowujące ćwiczenie:

- Czy miałeś/-aś problem z ustaleniem, co miałyby być pracą Twoich marzeń? Jeśli tak, to jak myślisz, dlaczego? Jeśli nie, to również zastanów się, dlaczego?
- Co czułeś/-aś, gdy musiałeś/-aś porzucić pracę swoich marzeń na rzecz „pracy drugiego wyboru”?
- Co miałeś/-aś ochotę zrobić w sytuacji, gdy usłyszałeś/-aś, że Twoje plany nie mogą się zrealizować?
- Sprawdź, na ile jesteś elastyczny/-a w tworzeniu alternatywnych wizji kariery zawodowej? Ile wariantów kariery zawodowej mógłbyś / mogłabyś jeszcze wymyślić?